

MATERIALS DE LECTURA FÀCIL
ANÀLISI, NORMATIVES INTERNACIONALS I PROPOSTA PER ELABORAR
AQUESTS MATERIALS A CATALUNYA

Treball elaborat per a la Fundació Jaume Bofill per:
Carne Mayol
Eugènia Salvador

Barcelona, desembre de 1998

ÍNDEX

1. Justificació de la necessitat del llibre fàcil
2. Anàlisi de les possibilitats editorials per Catalunya
 - 2.1. Identificació de lectors potencials
 - 2.2. Possibles organismes co.laboradors i/o de difusió: alguns exemples rellevants
 - 2.2.1. Administració Pública
 - 2.2.2. L'estat actual: continguts i entitats editores de materials assimilables al llibre fàcil
3. Pautes de treball per elaborar el llibre fàcil
4. Estat de la qüestió a nivell internacional
5. Anàlisi de dos models en les polítiques de producció del llibre fàcil.
6. Recomanacions per establir un programa de publicacions de llibre fàcil a Catalunya
7. Conclusions
8. Agraïments
9. Bibliografia

ANNEXOS

A. IFLA. Section for Libraries Serving Disadvantaged Persons (fullet)

1997. IFLA. Directrius per a materials de lectura fàcil (edited by Bror I. Tronbake). Traducció catalana per Àngels Massisimo

1997. IFLA. Guidelines for easy-to-read materials... (Índex, gràfics i exemples de la versió original anglesa).

B. Biblioteques i centres de documentació on s'han localitzat materials assimilables al "llibre fàcil"

C. Editorials especialitzades en materials per a neo-lectors a Catalunya

D. Exemples de materials d'interès produïts a Catalunya

- Manual de llengua i cultura per a immigrants (Càritas Española)
- Diálogos. Educación y formación de personas adultas
- GAMA. Prenem la paraula. Taller de formació
- Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social
Material didàctic per a l'alfabetització. 1r i 2n nivell
2n Premi de narrativa curta Rafael Farré
- Diputació de Barcelona. Col·lecció: "Quaderns d'informació per a immigrants estrangers". Núm. 1. El sistema sanitari; núm. 2. El sistema educatiu; núm. 3. Els serveis socials; núm 4. L'accés a l'habitatge

E. Guia de les preguntes formulades en les entrevistes a responsables de diferents centres i serveis del sector

F. Entitats potencialment interessades en el llibre fàcil

G. Dos models en la producció del llibre fàcil: compilació de materials

a) Suècia

Presentació de la Fundació "*Easy-to-Read*" i el seu Organigrama

Revista SIDOR núm. 33. 12 d'agost de 1998

b) Holanda

Presentació del concepte "Llibre fàcil" per la NBLC (*Dutch Centre for Public Libraries and Literature*)

Fragment de la "*Easy to Read Guide*", elaborat per la NBLC

1. Justificació de la necessitat del llibre fàcil

Actualment una preocupació central manifestada pels governs, en les societats tecnològicament desenvolupades, és la d'evitar la ruptura social provocada per les desiguals oportunitats d'accés a les noves tecnologies de la informació. Les "estratègies per a la societat de la informació", adoptades per la majoria de països occidentals, senyalen diferents vies d'acció per aconseguir que l'accés a les noves tecnologies de la informació no sigui un factor de discriminació social. L'obsessió per la competitivitat i la globalització de l'economia sovint fan oblidar que un percentatge massa elevat de la població no ha assolit ni tant sols unes habilitats de lectoescriptura bàsiques i suficients per moure's amb desimboltura en la seva vida quotidiana.

Les raons d'aquesta deficiència poden ser de diversa índole: discapacitacions psíquiques, incorporació tardana a la lectura, inadaptació escolar, no inserció social de la població immigrada, etc. Un fenomen també típic de les societats tecnològicament desenvolupades, és l'anomenat analfabetisme funcional, terme encuyat durant els anys 30 als Estats Units per designar els dèficits en habilitats lectoescriptores i numèriques per desenvolupar-se autònomament dins la societat.

Entitats i organismes públics i privats compten amb programes i línies d'actuació adreçats a la integració social d'aquests col·lectius. Elaborar materials de lectura pensats per a ells, per aconseguir que trobin en el llibre un mitjà adequat a les seves necessitats de formació, d'oci, d'accés a la cultura, d'informació, de relació, etc. és un objectiu social en alguns països europeus. Holanda i Suècia es troben entre els capdavanters. L'elaboració i edició dels que s'anomenen materials de lectura fàcil reuneix unes característiques diferents dels adreçats a la població neo-lectora infantil, tant per la forma com pel contingut, com explicarem més endavant.

Al nostre país, la publicació de materials adreçats a aquests col·lectius ha estat objecte d'iniciatives institucionals disperses. En la majoria de casos, ni el format ni el contingut permeten classificar-los com a llibre fàcil d'acord amb les pautes establertes en aquest sentit a nivell internacional. En el primer cas, materials que en certs aspectes

poden qualificar-se de llibre fàcil s'han adreçat prioritàriament al públic de neolectors. En el cas de les institucions de govern, els materials tenen freqüentment un to divulgatiu i de guia per a resoldre qüestions de vida quotidiana. El món editorial, per raons de mercat, difícilment pot produir materials d'aquest tipus. Les biblioteques públiques haurien de disposar d'aquests materials si es volen complir tant les exigències de la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya de 1993 (article 22.3 i 22.4), com les recomanacions del Programa Gutenberg aprovat pel Parlament Europeu (Resolució A3-0159/92). En ambdós documents s'insta a les biblioteques públiques a oferir serveis adreçats específicament a les persones que presenten dificultats lectores.

Considerant l'ampli segment de ciutadans que necessiten aquest material per poder llegir, i tenint en compte l'important paper que el llibre fàcil pot fer a Catalunya per introduir la nostra llengua en sectors on el català és de difícil penetració, aquest informe pretén fer un balanç de la publicació de materials d'aquest tipus en el nostre país, identificar les entitats editores i els col·lectius que podrien col·laborar en l'elaboració i producció d'aquests materials. Finalment, fem algunes propostes quant a possibles mesures per produir-los a Catalunya. S'han tingut també en compte, a efectes d'una anàlisi comparativa, materials editats a la resta de l'Estat.

S'entén com a llibre-fàcil els materials lectors (i també els àudio-visuals) elaborats amb especial cura per poder ser llegits i entesos per tots aquells que tenen dificultats lectores i/o de comprensió. Les dificultats poden tenir el seu origen en minusvalies psíquiques (dislèxics, retards mentals, etc.), però també cal incloure, dins d'aquest ampli grup, joves i adults amb escolarització pobre o incorporació tardana a la lectura, immigrants amb escàs coneixement de la llengua del país on viuen, persones que, per qüestió d'edat, de malalties, d'accidents, etc. han perdut capacitat lingüística i de comprensió; en definitiva, tots els que, per qualsevol motiu, físic, psíquic o social, presenten dificultats per utilitzar la lectura com a vehicle de comunicació, d'informació, de formació, o de lleure.

2. Anàlisi de la situació a Catalunya

2.1. Identificació de lectors potencials

Els tres grans col·lectius potencialment usuaris del llibre fàcil són els immigrants, els discapacitats i les persones adultes amb dificultats lectores.

És difícil arribar a una quantificació exacte de cap d'aquests col·lectius per diverses raons, entre les quals destacariem la relativa fiabilitat de les fonts estadístiques -molts dels immigrants no estan censats- i la dificultat de precisar quines discapacitats permeten o no l'accés a la "lectura fàcil". No hem trobat estudis recents sobre el nivell cultural i/o d'alfabetització dels immigrants o de persones adultes neo-lectores ni tampoc sobre el tipus i grau de discapacitació psíquica. D'altra banda, ser un usuari d'aquest tipus de materials depèn en última instància de la motivació personal de l'interessat o de l'estímul i suport que trobi al seu voltant. En aquest sentit les diferents associacions de suport i ajut a aquests col·lectius poden ser un element clau per a la difusió dels materials entre els seus associats/afiliats.

A títol indicatiu, recollim algunes dades estadístiques per quantificar globalment, encara que sigui de forma aproximada, els lectors potencials de "llibre fàcil".

Immigrants

Un estudi sobre la immigració estrangera a Catalunya realitzada l'any 1999 pel Gabinet d'Estudis Socials¹, analitzava pormenoritzadament les característiques socio-econòmiques de la immigració estrangera a Catalunya. Al nostre entendre, molts dels trets que en destacava segueixen sent vàlids avui dia (GES, 1995:52).

D'acord amb l'estudi citat, el més alt percentatge de persones no escolaritzades o amb menys de cinc anys d'escolarització es donava entre els immigrants procedents d'Àfrica, mentre que entre els llatinoamericans i els asiàtics aquesta situació era

¹ Per aquest estudi, realitzat per encàrrec de la Direcció General de Planificació i Acció Territorial de la Generalitat de Catalunya, es varen fer 222 enquestes, entre juliol i octubre de 1991, la majoria a les mateixes oficines de regularització i algunes altres a consolats, centres de formació i associacions.

pràcticament inexistent. En canvi hi ha un alt percentatge de titulats universitaris. El col·lectiu que presentava un panorama més desfavorable era el centrafricà, amb un 28% d'enquestats no escolaritzats i un 31% d'analfabets o semianalfabets. La immigració procedent d'Àsia semblava la més ben preparada, atenent als anys d'escolarització, títols universitaris i llengües que dominaven. Tot i que en aquest col·lectiu també es podia distingir entre una immigració motivada per qüestions polítiques (Iran, Líban, etc.) i l'altra fonamentalment econòmica (Filipines), les diferències de formació eren poc acusades.

Un 56% de la població enquestada manifestava dominar amb certa fluïdesa dues o més llengües. A part de l'idioma propi, els més coneguts eren el castellà (48% el parlava, el llegia i l'escrivia), l'anglès (27%) i el francès (25%). El català era un idioma poc conegut, ja que només un 1% de la mostra assegurava no tenir problemes a l'hora de parlar-lo, llegir-lo i escriure'l. La població provinent d'Àfrica septentrional i de Centreamèrica serien en principi el públic destinatari d'aquest tipus de materials.

Si entenem que les tendències socio-demogràfiques profundes no han variat substancialment des de la realització d'aquell estudi, en base a les dades actuals d'immigració (Taula 1), podem estimar en uns 40.000, com a mínim, els immigrants legalitzats que podrien ser usuaris potencials d'aquest tipus de materials -prenent els procedents d'Àfrica i d'Amèrica Central. Ateses les dificultats de legalitzar la situació de molts immigrants, els experts recomanen doblar o fins i tot triplicar les dades oficials si volem apropar-nos a la realitat². En aquest cas doncs, hauríem d'estimar en unes 100.000 les persones que provenen d'aquests àmbits geogràfics.

² En el procés de regularització de 1991, la població immigrada va augmentar en un terç ("Jornades sobre immigració":44)

Taula 1. Estrangers residents a Catalunya per nacionalitat

A partir de dades del registre de Residents Estrangers
de la Direcció General de Policia a 31 de desembre

	1995	1996
UE-15	32.981	35.360
Resta d'Europa	3.372	3.715
Àfrica	36.408	36.946
Marroc	29.491	29.459
Gàmbia	3.763	4.001
Senegal	851	917
Algèria	624	707
Altres	1.679	1862
Llatinoamèrica	21.730	24.531
Perú	4.170	5.585
Argentina	3.972	4.015
R. Dominicana	3.494	4.275
Xile	1.680	1.806
Colòmbia	1.498	1.611
Brasil	1.204	1.339
Uruguai	1.202	1.320
Cuba	884	1.224
Mèxic	804	856
Veneçuela	660	742
Equador	448	506
El Salvador	413	447
Altres	1.301	805
Altres països d'Amèrica	2.233	2.333
Àsia i Oceania	10.058	11.348
Apàtrides i no hi consta	270	31
TOTAL	106.809	114.264

Font: Recolons, Lluís. "Migracions entre Catalunya i l'estranger" a: Giner, Salvador (dir.) (1998). pp. 248-249

Discapacitats

Segons dades del Departament de Benestar Social (Taula 2), actualment el 3,1% de catalans té una disminució reconeguda. Es considera que un grau de disminució igual o superior al 65% impedeix la plena integració en una empresa laboral. Les disminucions psíquiques són les que més dificulten la integració socio-laboral. Aquest tipus de disminucions, segons la mateixa font, afecta a gairebé 53.000 persones.

Taula 2. Persones amb disminució reconeguda a Catalunya

Grau de disminució	Nombre de disminuïts	% disminuïts	% sobre Catalunya
Física	111.266	59,1	1,8
Psíquica	52.949	28,2	0,9
Sensorial	23.951	12,7	3,1
Total	188.166	100	3,1

Font: ICASS. Març 1998 (*)

Taula 3. Persones amb disminució reconeguda a Catalunya segons el grau de disminució

Grau de disminució	Nombre de disminuïts	% disminuïts	% sobre Catalunya
33%-64%	99.869	53,1	1,7
65%-74%	51.740	27,5	0,8
75%-100%	36.557	19,4	0,6
Total	188.166	100	3,1

Font: ICASS. Març 1998 (*)

Població total de Catalunya (1996): 6.090.004

(*) Citat a: "Pla d'Inserció Sociolaboral de persones amb disminució". Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social, 1997

Adults amb incorporació tardana a la lectura

A la Taula 4 recollim les dades facilitades per la Direcció General de la Formació d'Adults del Departament de Benestar Social sobre les persones que varen participar en els seus programes de formació. Són alumnes dels centres o les aules d'adults aquelles persones de 16 o més anys que volen adquirir o millorar coneixements assistint a classe. D'acord amb dades d'aquesta Direcció General, segons el Cens de 1991, 13.202 persones de 15 a 50 anys, sobre un total de 2.712.423 (0,48%), tenien dificultats de llegir i escriure, mentres que 830.197 (30,6%) no tenien el graduat escolar (*Aprendre es la clau*, pg. 35). El número de centres l'any 1995, segons la mateixa font, era de 294 i el de mestres 983, repartits en 38 comarques catalanes. La comarca del Maresme era la que presentava l'índex més alt d'adults amb dificultats lectores (0,84%), comarca on per altra banda es concentra un alt percentatge de la immigració africana.

Taula 4. Alumnes de les Escoles de Formació d'Adults. Departament de Benestar Social

Nivells	1989 (*)	1995 (*)	1997
Alfabetització	2.094	5.447	4.383
Neoelectors	2.579	6.464	4.459
Certificat	3.453	4.773	5.655
Pregraduat	3.521	5.432	5.219
Graduat	7.217	63.707	77.225
Accés FP	491	6.313	9.715
Accés Univ.	30	3.159	5.576
Altres	0	20.393	26.735
TOTALS	19.384	114.688	138.967

Fonts:

- Dades facilitades per la Direcció General de Formació d'Adults. Departament de Benestar Social. Generalitat de Catalunya.
- (*) "Aprendre és la clau". 1995

Analfabets funcionals

L'analfabetisme funcional és considerat un dels problemes de les societats industrialitzades, on hi ha un percentatge relativament alt de persones que han superat l'etapa d'escolarització, però que presenten greus dèficits en les habilitats de lectoescriptura. Els analfabets funcionals³ -per utilitzar un dels molts termes encunyats per designar-les- podrien ser considerats com a possible població lectora del llibre fàcil. Estudis realitzats en molts països de l'OCDE, han demostrat que entre un 25% i un 40% de les seves poblacions són analfabets funcionals. En un estudi realitzat al Canadà, inloïen en l'estimació d'analfabetisme els que no saben llegir ni escriure, els discapacitats, les persones d'edat avançada, treballadors immigrants, així com ciutadans que només aconseguen llegir i comprendre frases molt curtes en les que s'utilitzés un vocabulari elemental⁴.

Investigacions realitzades en diferents països desenvolupats, on l'analfabetisme es considera pràcticament inexistent, coincideixen en demostrar que una gran part de la població té insuficients habilitats lectores per a la majoria de necessitats quotidianes. L'alfabetització, que no s'ha d'equiparar només amb escolarització, podria ser definida en aquest sentit com “les habilitats de processament d'informació necessàries per a l'ús del material imprès del treball, la llar i la comunitat”⁵.

Al llibre “Estudi sobre l'analfabetisme funcional a Catalunya” (Flecha *et al.*), es recullen les dades dels principals estudis sobre analfabetisme funcional a diferents països. Les definicions, les metodologies de medició i el disseny dels questionaris base de les enquestes són tan desiguals que dificulten qualsevol comparació. Hi ha coincidència, però, en detectar el problema i en atribuir-lo a mancances de la societat,

³ Les definicions d'analfabetisme funcional són nombroses i contradictòries. Una de les diverses definicions elaborades per la UNESCO al llarg dels anys -en aquest cas corresponent a l'any 1978- diu que “és analfabeta funcional aquella persona que no pot emprendre les activitats per a les quals l'alfabetització és necessària per continuar utilitzant la lectura, l'escriptura i l'aritmètica al servei del seu desenvolupament i del desenvolupament de la comunitat” citat a Flecha (1993)

⁴ MAP (Ministerio de las Administraciones Públicas)/OCDE. 1991. La Administración al servicio del Público, p.165. Madrid

⁵ Estudi realitzat al Canadà l'any 1989, en base a una enquesta de 9500 persones, *The Survey of Literacy Skills Used in Daily Activities*. Citat a Flecha (1993)

no les persones, i en considerar-ne la seva vessant dinàmica, de renovació accelerada, que impedeix a determinats col·lectius l'assimilació al ritme adequat de les noves competències que se'ls exigeix.

En el cas de Catalunya, l'esmentat estudi (Flecha, 1993: p. 13) recull dades aparegudes en diferents mitjans de comunicació i de revistes especialitzades que situaven en més d'un milió els analfabets funcionals a Catalunya. Una d'elles, Comunidad Escolar, del 24/1/1990, en base al cens de 1981 donava les següents xifres: Barcelona 762.917 (22,11%), Tarragona 60.827 (15,71%), Lleida 42.802 (15,39%), Girona 56.527 (15,87%).

Accedir a aquests col·lectius és encara més difícil que amb els anteriors, per les dificultats òbvies d'identificar-los com a tals i de dissenyar programes d'actuació específics.

2.2. Possibles organismes col·laboradors i/o de difusió: alguns exemples rellevants

Des del sector públic i privat diverses entitats, organismes i associacions orienten les seves activitats a promoure el desenvolupament humà i la integració social de persones discapacitades o amb dificultats lectores. Fer-ne una relació exhaustiva i identificar aquells que per raó dels seus objectius puguin estar interessats en els materials de lectura fàcil és una tasca que depassa l'àmbit del present informe. L'atenció a aquests col·lectius és objecte de polítiques transversals, en les que hi participen diferents administracions i diferents departaments i/o serveis d'una mateixa administració.

2.2.1. Administració Pública

- **Generalitat de Catalunya**

La Generalitat promou actuacions, sovint en col·laboració amb altres departaments o serveis interns i externs, des d' Ensenyament (atenció educativa a immigrants, formació per a mestres d'escolars amb risc de marginació), des de Cultura (cursos

d'ensenyament del català, en especial adreçats a la immigració no comunitària), des de Presidència (col.laboració amb associacions de dones immigrades per a dur a terme cursos de formació), des de Benestar Social (Formació d'Adults), des de Justícia (alfabetització de la població reclusa, atenció educativa als infants d'immigrants), etc.

L'any 1993 va ser aprovat el Pla Interdepartamental d'Immigració i creada una Comissió amb representants de 10 Departaments de la Generalitat. En l'"Informe sobre el desenvolupament del Pla Interdepartamental d'Immigració 1993-97" hi són referenciades les activitats endegades des de diferents departaments de la Generalitat relacionades amb la immigració. Ensenyament, Cultura i Benestar Social són els departaments més actius i els que més recursos destinen a aquest tipus d'activitats.

A tall d'exemple reproduïm l'aproximació a algunes de les despeses dels departaments esmentats, destinades a l'àmbit de la immigració estrangera, durant l'any 1997:

Taula 5. Aproximació a algunes despeses de Departaments de la Generalitat en l'àmbit de la immigració estrangera. 1997 (En ptes.)

Departament d'Ensenyament

• Professionals programa d'educació compensatòria+SEDEC	275.000.000
• Escolarització alumnes estrangers	3.808.860.000
• Convenis ONG	7.500.000
• Ajuts compra llibres i materials didàctics	25.012.500

Departament de Cultura

• Alumnes estrangers als cursos de català per a adults	60.192.000
• Cursos específics a immigrants	4.255.000

Departament de Benestar Social

• Escolarització formació d'adults	124.424.000
• Subvencions i convenis entitats	52.366.000

Font: "Informe sobre el desenvolupament del Pla Interdepartamental d'immigració. 1993-97". Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social

En el **Departament d'Ensenyament**, els equips d'incorporació tardana del SEDEC (Servei d'Ensenyament del Català) han realitzat actuacions específiques a les escoles per potenciar l'ensenyament del català als fills en edat escolar de les famílies immigrants. L'associació SER-GI va rebre una subvenció de 4.000.000 ptes. Els ajuts a compra de llibres i materials didàctics van destinats als centres i s'hi poden acollir els alumnes immigrants que presenten mancances socioeconòmiques.

D'acord amb la conversa mantinguda amb Joaquim Arenas, el SEDEC no pot entrar en l'edició per no competir amb les editorials privades, però si hi hagués un material que satisfés llurs expectatives, podrien comprar-ne exemplars. Les edicions es limiten a publicacions del departament. Podrien col.laborar com a centre difusor. Els Centres de Recursos Pedagògics -actualment més de cent- són dipòsits de material didàctic com llibres, videos, cassettes, a la disposició de mestres i educadors especialitzats, tant en educació escolar com en suport a alumnes amb incorporació tardana. També podrien participar en l'elaboració i coordinació de materials de lectura fàcil, amb participació del personal especialitzat amb el que habitualment col.laboren.

Des del **Departament de Cultura** s'ha donat formació de català als alumnes d'origen estranger que s'han inscrit als centres del Consorci per a la Normalització Lingüística. El nombre d'alumnes extracomunitaris inscrits l'exercici acadèmic 1997-98 va ser de 1.824. S'està estudiant la possibilitat d'adaptar el material de formació en llengua catalana, "*Digui, digui*", a les necessitats d'immigrants de procedència estrangera. En col.laboració amb el Departament de Benestar Social, el de Treball i el Consorci per a la Normalització Lingüística, es va presentar, el febrer de 1997, l'informe "*La normalització lingüística d'immigrants estrangers a Catalunya*" que feia una aproximació a la situació cultural i lingüística dels immigrants respecte a la llengua catalana i conclouïa amb una sèrie de recomanacions de cara a la integració dels immigrants als nostre país.

El **Departament de Benestar Social** ofereix formació a les persones d'origen estranger a través de la Direcció General de Formació d'Adults. El nombre d'aquestes persones inscrites a les aules de formació d'adults durant l'any 1997 va ser de 3.239.

Procedien majoritàriament del Marroc (40,58%), seguits a molt distància d'altres nacionalitats (7,21% de Gàmbia, 4,75% de Xina i un 2,54% de la República Dominicana). Aquesta Direcció General va crear una comissió per analitzar i coordinar l'elaboració de material curricular adaptat a les necessitats d'aquests alumnes.

Entre les actuacions destinades a fomentar la integració dels immigrants estrangers, destaquem el suport a les entitats d'immigrants i a les d'ajuda a immigrants per tal que puguin realitzar els seus projectes. Dels més de 50 milions inclosos en aquesta partida, les entitats que més ajuda han rebut han estat: Càritas Barcelona (17 milions), SOS Racisme (10,5 milions) i Fundació Càritas Immigració Girona (4,5 milions).

La Directora General de Formació d'Adults, Angela Miquel, no descartava la possibilitat d'editar materials de lectura fàcil a partir de diferents fórmules: col.laboració amb editorials privades, edició pròpia- i participació en una comissió per definir una política d'edicions. El Departament edita els seus propis materials didàctics per a les escoles d'alfabetització. Convoca el premi de narrativa curta "Rafael Farré" que edita el mateix Departament. (vegi's Annex D).

- **Diputació de Barcelona**

Quant a la **Diputació de Barcelona** hem detectat dos bons focus de distribució: la Unitat de Programes d'Immigració i la xarxa de biblioteques populars.

La Unitat de Programes d'Immigració pot ser un bon focus de distribució, per quant té establerts convenis de cooperació amb 45 ajuntaments per temes relacionats amb l'emigració i està informat de les iniciatives que es duen a terme en tots els de la província de Barcelona per quant estan en mesura de donar ajuts i subvencions als programes que es duguin a terme. El destinatari de és un públic qualificat. La distribució podria per tant fer-se entre ens depenents de l'administració i entre associacions, agrupacions, ONG, etc. que col.laboressin amb l'administració local en diferents programes adreçats als col·lectius d'immigrants. Està en preparació un "Atlas d'Immigració de la Província de Barcelona", per a fer el qual s'han fet enquestes a tots els Ajuntaments de Barcelona (responsables polítics i tècnics),

responsables d'ONG, informadors qualificats, etc. per tal de tenir una estimació acurada del nombre d'immigrants existents a la província de Barcelona. Paral·lelament es farà una campanya política per a l'empadronament dels immigrants no legalitzats, que tenen dret a tot tipus de prestacions socials (escola, sistema sanitari), encara que no dret al treball.

L' "II Informe sobre inmigración y trabajo social" és una excel·lent eina de referència tant pel que fa a analitzar la problemàtica de la integració dels immigrants, com per les referències bibliogràfiques i d'associacions vinculades amb aquest tema.

Aquesta mateixa Unitat de Programes d'Immigració ha editat els "Quaderns d'informació per als immigrants estrangers" que no respon però a la noció de llibre fàcil. N'han sortit fins al moment 4 números, cada un d'ells en 5 idiomes, amb una tirada de 3.000 en cada un dels idiomes. Segons la temàtica de cada quadern es contracten els serveis d'especialistes en la matèria i per a la traducció. Aquest darrer punt pot ser força conflictiu, fins i tot des del punt de vista polític -és el cas de l'àrab- per les diferents variants entre les que cal optar. (vegi's Annex D).

Per a la publicació de materials la Unitat es planteja la possibilitat d'adquirir un número determinat d'exemplars de publicacions d'editorials, amb càrrec al pressupost de publicacions, si s'adapten a la seva línia d'actuació. Els contactes fets fins ara no han dut però a aquest tipus de col·laboració i les publicacions s'han fet des de la unitat. Existeix per part de les altres administracions una clara voluntat de cooperació en les publicacions de materials, com ha estat el cas en les darreres edicions del Quaderns informatius. L'establiment d'un Comitè de coordinació per determinar línies d'actuació no sembla de moment una solució apropiada. L'acord sembla més factible sobre acords de publicació puntuals.

El sistema de lectura pública

Quant a la xarxa de biblioteques populars, de les diferents actuacions ressenyades a la Memòria de la Diputació de l'any passat ⁽⁶⁾, les seves activitats s'han enfocat a la difusió de la lectura pública. Ha atorgat ajuts als municipis per valors superior als 12 milions de pta. en un programa destinat al foment de la lectura, ha participat en el projecte SOCRATES amb el programa "Públic i biblioteca: metodologia per a la difusió de la lectura", destinat a trobar solucions des del punt de vista de les biblioteques per a la formació d'adults. Entre les trobades organitzades al voltant de la temàtica de la immigració destaquem la col.laboració amb l'associació cultural Translit per donar a conèixer la literatura d'origen africà, asiàtic i llatinoamericà. No hi consta cap acció per al foment de la lectura en base a materials del tipus "llibre fàcil" per a fomentar la integració dels col.lectius que ens ocupen. En la memòria es destaca com a novetat per 1997 el que s'hagi obert una via diferent per ajudar els ajuntaments a engegar polítiques locals d'informació, és a dir, promoure serveis d'informació adreçats a grups específics de la població (joves, dones, aturats, etc.), a poder ser relacionats o integrats a la biblioteca pública. No sembla anar adreçat al tipus de col.lectius potencials lectors del "llibre fàcil". En tot cas tampoc figura en els pressupostos cap partida per publicacions.

D'acord amb la legislació vigent - *Ley reguladora de bases de régimen local* (capítol III, art. 26) i la llei del sistema bibliotecari de Catalunya de 3 de març de 1993-, és competència dels ajuntaments de més de 5000 habitants, crear i mantenir biblioteques públiques. Els ajuntaments que ho sol.licitin poden rebre ajuda de la Diputació per la prestació del servei bibliotecari. El Servei de Biblioteques, de la qual depen la xarxa, té com a missió principal ser un instrument d'ajuda als ajuntaments en la creació i manteniment de les seves biblioteques. Actualment depenen de la Xarxa de la Diputació 117, de les quals 33 són biblioteques filials (pertanyen a poblacions de menys de 5000 habitants). Com a centres de lectura pública, uns dels seus objectius és aconseguir constituir-se com a centres locals d'informació i integrar els serveis bibliotecaris de lectura pública dins el conjunt de serveis culturals de cada municipi.

⁶ Diputació de Barcelona. Memòria (1997). Barcelona

En funció de les característiques de la població o de l'entorn on es troben les biblioteques poden oferir serveis addicionals com elaboració de textos per determinats col·lectius (p.e. invidents, accions de suport a la lectura, (p.e. ajuts a Ajuntaments per a la realització de Tallers de Lectura per a mestresses de casa), col·laboració en aquest camp amb Escoles d'Adults, Grups d'alfabetització, edició de materials, etc.

Les seves tasques en favor del foment de la lectura es canalitzen sovint a través dels ajuntaments, atorgant subvencions i ajuts per a activitats de foment de la lectura i per a polítiques locals d'informació, per tal que els ajuntaments puguin finançar diferents activitats vinculades als serveis de lectura pública. Entre les activitats finançades amb aquests ajuts, hi figuren tallers d'escriptura i de lectura, presentació de llibres, xerrades amb autors i tot tipus d'iniciatives que ajudin a apropar els ciutadans als llibres i a la lectura.

D'acord amb la conversa mantinguda amb Núria Ventura, cap de Secció i de Coordinació de Recursos Bibliotecaris, la manca de materials per a fomentar la lectura és una necessitat palesa i que genera nombroses demandes per part de les biblioteques.

L'edició de materials no entra dins les línies d'actuació habituals de les biblioteques. Si en algun cas s'han fet publicacions, normalment han estat de caràcter tècnic i adreçat al món bibliotecari. L'Institut d'Edicions de la Diputació, per la seva banda, s'ha centrat en publicacions de caire institucional i la seva distribució té un caràcter molt limitat que no s'adapta a les necessitats de difusió dels materials considerats.

El servei de biblioteques de la Diputació es pot comprometre a comprar un determinat número d'exemplars d'aquest material i a difondre'l a través de la seva xarxa de biblioteques. (Segons pot veure's en l'Annex B alguns materials similars al llibre fàcil els trobem en aquests centres).

- **Ajuntament de Barcelona**

La integració social dels immigrants és un dels àmbits en els que hem detectat un major nombre d'iniciatives, encara que de caràcter dispers. No tenim notícia de l'existència de cap informe o memòria que relacioni de forma transversal aquestes iniciatives i la intervenció dels diferents àmbits implicats.

En l'XI Assemblea general de la Federació de Municipis de Catalunya sobre la inserció social dels immigrants, es va manifestar la voluntat d'articular una política que, en un marc de serveis i programes a cada municipi, es tingués present el fet de la immigració⁷. Entre d'altres mesures, es proposava vetllar per “la plena escolarització dels nens i nenes perquè es desenvolupin aquelles activitats complementàries encaminades a la integració educativa dels nens (...)”, que en els programes municipals dels àmbits de promoció de l'educació, de l'educació d'adults, (...) “es treballi tenint en compte l'existència d'aquests col·lectius” i que el Comitè Executiu de la FMC “estableixi els instruments de coordinació entre els municipis afectats pels processos d'immigració, per tal d'intercanviar informació i experiències”

Des de l'IMEB (Institut Municipal d'Educació de Barcelona), ens han informat de l'existència d'experiències força innovadores en alguns barris, vinculades a centres socials i escoles bressol. Pepi Soto, antropòloga del Servei d'Investigació i Innovació Educativa comenta el projecte proposat per l'escola bressol Mont Taber d'un centre-biblioteca concebut com a espai de comunicació amb les minories ètniques, amb participació de les famílies i creació d'un fons documental en el que aquestes també hi participen. Més endavant la biblioteca s'aniria ampliant amb adquisicions de llibres.

De l'anàlisi de les diferents activitats potenciades des de l'administració pública en el camp de l'atenció als col·lectius que ens ocupen, així com de les diferents línies de finançament i subvencions disponibles, podem deduir que seria possible comptar amb alguna forma de suport financer o d'un altre tipus per la publicació de materials de lectura fàcil al nostre país, ja fos per la via de l'edició pròpia, de la subvenció a edicions externes, de l'adquisició d'exemplars, de la participació en projectes d'edició

conjunta, etc. Hem detectat casos en els que s'ha seguit alguna d'aquestes polítiques (vegi's Annex D)

2.2.2. Entitats sense ànim de lucre

Quant a les ONG, les entitats de voluntariat i altres associacions d'acollida, ajut i/o promoció als mateixos col·lectius, la llista és inabastable. La Federació Catalana de Voluntariat Social, per exemple, aglutina 200 entitats que treballen en problemes de marginació, reeducació, exclusió, etc. Benestar Social, per la seva banda, ens ha facilitat una llista de més de 50 ONG d'ajuda als immigrants estrangers i de 75 entitats de col·lectius d'immigrants estrangers a Catalunya. Segons dades de l'Agència Municipal de Serveis, existeixen a Barcelona 774 associacions no lucratives, moltes de les quals desenvolupen tasques d'acolliment, d'inserció social, de formació, etc.

Molts d'aquests organismes i entitats poden probablement estar interessats en promoure o col·laborar en l'edició del llibre fàcil. Hem contactat amb alguns dels que hem ens han semblat més rellevants per raó de llur trajectòria en alguns dels camps objecte del nostre interès, per l'interès demostrat en el projecte de llibre fàcil o també pels projectes de futures actuacions, que els podrien fer susceptibles de constituir-se, com a mínim, en punts de difusió i d'informació.

La manca de recursos de moltes d'aquestes associacions ens inclina a considerar-les més com a centres d'informació i difusió, que a esperar-ne aportacions financeres en el cas de que quatlés algun projecte d'edició. Algunes han aconseguit, però, línies de subvenció que els han permès d'editar per compte propi materials destinats als col·lectius als quals s'adrecen. En qualsevol cas, llur contribució pot ser determinant per donar a conèixer aquests materials entre els diferents col·lectius i substituir la distribució en llibreries comercials, en la majoria de casos inviable econòmicament. Les respostes positives i de suport a la idea no han de ser considerades com a compromís o vinculació, sino com a indicatives de les possibilitats de col·laboració,

⁷ Vintró, Eulàlia. "Resolucions aprovades per l'XI Assemblea General de la Federació de Municipis de Catalunya sobre la inserció social dels immigrants". A: "Jornades sobre immigració" (1993: p.35)

que en molts casos potser es limitaria a una tasca de difusió informativa dels materials existents.

L'Annex F recull la llista d'entitats que en principi podrien estar interessades en el llibre fàcil. Hem establert contacte personal o telefònic amb molts responsables d'aquests centres o serveis per determinar si aquest tipus de materials els podrien ser d'interès. Si obteníem una resposta positiva, els demanàvem si, en cas que es publicés un llibre d'aquestes característiques, podrien contribuir en la seva producció, edició, distribució, o en altres aspectes concrets. Es pot trobar a l'Annex E un guió de les qüestions que es plantejaven al llarg de la conversa, de manera informal i oberta, atesa la finalitat exploratòria que tenia l'entrevista. No es tractava d'aconseguir un compromís en cap sentit, sino d'una primera aproximació per detectar sensibilitats i reaccions favorables a un projecte factible, però encara inexistent.

Immigració i formació d'adults

- GRAMC

Es dediquen a l'alfabetització d'adults, i també tenen programes de reforç escolar i de formació per a les dones. La formació va en gran part adreçada a mestres, monitors i també immigrants. Els seus tres eixos bàsics d'actuació son l'educació sanitària, la regularització dels immigrants i l'ensenyament de la llengua. Han editat publicacions sobre aquests temes amb ajuts del Ministeri d'Assumptes socials. A partir d'ara s'estan plantejant la continuïtat d'aquestes publicacions. Podrien col·laborar en l'edició i també ser un centre difusor.

- FACEPA (Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes)

Associació dedicada a la formació de persones adultes. Vinculada a la cooperativa El Roure, també editorial i distribuïdora de llibres. Són l'única a Catalunya i donen servei a tot l'estat. A Madrid hi ha l'Editorial Popular. Tenen una col·lecció de narracions, de vida quotidiana, de comprensió lectora. Consideren que l'aspecte de formació d'adults el tenen cobert. Podrien col·laborar fent un mailing a totes les escoles i també

en l'assessorament de continguts, doncs compten amb un equip pedagògic amb el que col.laboren normalment

- SER-GI

Tenien una escola d'educadors especials, abans que fos reconeguda la titulació de la Diplomatura en Educació Social. Han editat algun material, com per exemple sobre el sistema sanitari. Poden editar-ne, trobant línies de finançament. També podrien col.laborar en la difusió, molt en especial durant la celebració de l'escola d'estiu a Girona, el mes de setembre, de la que se n'han fet ja 9 edicions, i en la que hi participen 100 professionals relacionats amb la formació de voluntaris en temes d'interculturalitat. Durant la setmana que dura l'escola d'estiu hi ha també una fira i es fan diversos actes, com per exemple presentacions de llibres, en col.laboració amb llibreries de Girona. Ells mateixos poden encarregar-se de vendre'ls

- Càritas

Entre els col·lectius no dependents de l'administració pública que organitzen cursos de formació per adults, destaquem els de la Fundació Caritas Immigració de Girona, adreçats als immigrants. La demarcació de Girona té un programa ben consolidat de formació d'adults. Durant el curs 1997-98, el total d'alumnes de la diòcesi de Girona que varen assistir a aquests cursos fou de 567, dels quals 312 eren dones. A l'Annex D incloem fotocòpies de l'excel·lent "Manual de Llengua i Cultura per a immigrants", en concret del volum destinat a servir d'orientació didàctica al professorat.

No editen una memòria conjunta de les activitats que duen a terme cada una de les diòcesis.

Segons la memòria de Caritas de Barcelona corresponent a l'any 1997, entenem que la formació juga un paper menys important en aquesta diòcesi.

Discapacitats

No hem aconseguit establir contactes amb responsables dels programes de formació per a disminuïts psíquics, tot i que tenim notícia de que existeixen convenis de cooperació entre la O.N.C.E i el Departament de Benestar Social en aquest sentit

Si ha estat possible connectar, en l'últim moment, amb Caty Trias de la Fundació Catalana Síndrome de Down que es mostrà molt interessada en aquests materials va demanar poder conèixer aquest informe tant aviat com fos possible.

Població reclusa

Existeixen programes de formació organitzats des del Departament de Justícia, en col.laboració amb el de Benestar social

2.3. L'estat actual: continguts i entitats editores de materials assimilables al llibre fàcil

Continguts

Si bé, com ja hem dit, al nostre país no s'han publicat materials de lectura fàcil, moltes publicacions adreçades a neo-lectors poden assimilar-se a aquesta categoria. Hem visitat llibreries i realitzat cerques bibliogràfiques a diverses biblioteques i a centres de documentació institucionals per trobar publicacions o materials similars. La relació apareix a l'Annex B.

L'anàlisi dels títols identificats -més de 200- demostra que en la majoria de casos van adreçats a neo-lectors, i s'orienten predominantment vers àrees temàtiques vinculades amb el coneixement (geografia, història) o la imaginació (narrativa, poesia), gaudeixen d'una bona difusió i tenen una presentació força atractiva.

Analitzar els materials publicats al país que presenten similituds amb el que anomenem "llibre-fàcil" és una tasca complexa. En principi aquí es desconeix el concepte de "llibre-fàcil" i per tant no hi ha cap publicació que, inicialment, compleixi tots els requisits necessaris per ser identificada com a tal; en canvi, si hi ha un ampli col·lectiu de ciutadans que necessiten materials especials per poder llegir i per poder entendre el què llegeixen.

- L'interès pels **neo-lectors** es justifica per tractar-se d'un problema social molt important que afecta a un nombrós segment de joves i de persones adultes i que,

malauradament, presenta arreu del món una clara tendència a créixer. A més cal tenir en compte que aquesta problemàtica també afecta a un col·lectiu en clar procés d'expansió al nostre país: ens estem referint als immigrants, persones que a més de desconèixer la llengua i la cultura del país que els acull, sovint tenen un escàs nivell d'alfabetització en la seva pròpia llengua.

- Quant a les publicacions especialment adreçades als **immigrants**, acostumen a publicar-se en les seves llengües d'origen o en les mal anomenades llengües de comunicació (anglès o francès segons l'origen colonial), i no tenen res a veure amb el tema que ens ocupa.
- Per altre part no hem detectat publicacions específiques per a persones amb **minusvalies sensorials** (sords de naixement amb escàs vocabulari) o amb minusvalies psíquiques; per aquest sector tant sols tenim constància d'alguns materials elaborats artesanalment pels professionals que s'ocupen de la seva formació.

Entitats editores

Els pocs materials localitzats similars al llibre fàcil s'adreçan bàsicament als neo-lectors. No és estrany que un sector tan ampli, tan complexe i tant necessitat de materials per a l'aprenentatge de la lectura i també d'obres que permetin consolidar i estimular l'hàbit lector, desvetlli diverses iniciatives editores, tant per part d'editorials privades com de diferents institucions públiques. A partir dels títols que poden assimilar-se al Es"llibre fàcil", s'han identificat les institucions i editorials que produeixen aquest tipus de materials: més de 200 publicacions de 43 entitats. Són obres de temàtica i estil ben divers però totes tenen trets similars al què denominem "llibre-fàcil".

Les editorials privades s'adrecen essencialment a neo-lectors infantils i juvenils. Diferents organismes públics produeixen també materials d'aquest tipus, en aquest cas, però, destinats a col·lectius específics, preferentment a neo-lectors adults.

A l'Annex C llistem aquelles editorials que ens consta que han publicat algun material assimilable al "llibre fàcil", i indiquem el nom concret de la col.lecció, idioma i ciutat on es troba ubicada.

Moltes Escoles d'Adults i diferents administracions públiques d'abast estatal, autonòmic i molt especialment local, han elaborat i publicat obres d'interès per a aquests col·lectius. Configuren un àmbit molt difícil de controlar. Sabem que quasi totes les Escoles d'Adults i bona part de les administracions públiques implicades en alfabetització han publicat materials, de difícil localització.

Les publicacions produïdes per Escoles d'Adults de les administracions públiques solen ser de tipus didàctic o bé fruit del treball de professionals o fins i tot reculls d'escrits dels seus alumnes. Tenen habitualment un gran interès, especialment perquè, juntament amb el treball de les poques editorials especialitzades en la producció de materials per a neo-lectors, són quasi les úniques propostes de lectura de què disposem per a les persones adultes en procés d'alfabetització. Malauradament la seva difusió és reduïda, bona part d'aquests títols són coneguts tant sols a nivell local, i podríem considerar-les quasi com a literatura gris.

Les organitzacions sense ànim de lucre sovint han publicat materials en col·laboració amb organismes públics, finançats en base a programes adreçats a col·lectius específics. Són materials difícil de localitzar doncs en la majoria de casos no han tingut continuïtat. Si la distribució és gratuïta, com és en alguns casos, és pràcticament impossible tenir cap control sobre aquests materials, doncs no tenen dipòsit legal.

Els resultats de tots aquests esforços és una bibliografia molt irregular que acostuma a tenir algunes de les característiques pròpies del "llibre-fàcil", però que difícilment reuneix totes les exigències que identifiquen una obra elaborada seguint les pautes establertes per a aquest tipus de materials.

En resum, insistim en fer notar que per fer aquesta cerca de materials pròxims al "llibre-fàcil" ens hem vist obligats a treballar exclusivament amb publicacions per a neo-lectors la qual cosa demostra que el cobriment bibliogràfic és molt parcial respecte al col·lectiu en la seva globalitat, i força irregular pel què fa als pocs materials publicats.

3. Pautes de treball per elaborar el llibre fàcil

L'experiència internacional

En primer lloc volem fer notar que les pautes de treball per editar llibre-fàcil queden clarament exposades en les Directrius per a materials de lectura-fàcil de la IFLA. Aquestes Directrius han estat elaborades per Bror I. Tronbacke de la LL-Stiftelsen "*Easy-to-Read Foundation*" sueca. Recomanem la lectura d'aquestes Directrius (s'adjunta a l'Annex A la traducció catalana), en especial del Capítol 3 "La feina d'edició", i del Capítol 4 "El disseny".

Cal tenir present que les Directrius són el fruit de 30 anys d'experiència i Suècia és un dels països capdavanters en aquest tema; la Fundació Easy-to-Read té una rica experiència com a única responsable de la producció de tots aquests materials al seu país, la qual cosa li confereix una gran autoritat en el tema.

De tota manera és necessari recordar que a Europa hi ha també altres tradicions significatives en l'elaboració de "llibre-fàcil". Una de les experiències més importants, després de la sueca, és l'holandesa. La política dels holandesos en l'elaboració d'aquests materials és totalment diferent de la dels suecs el seu pla els ha obligat a establir uns criteris molt clars i precisos, que si bé en les qüestions bàsiques són molt similars als formulats en les Directrius internacionals creiem que hi ha certes divergències que fan sigui interessant fer-los conèixer si més no amb un breu resum.

Criteris holandesos pel que fa a l'elaboració del "llibre-fàcil" (Vegi's Annex G b)

Respecte al disseny:

- presentació atractiva

- mida manejable (144x210 mm preferentment)
- llibres relligats o be amb tapes dure
- il·lustracions de qualitat i funcionals
- procurar que les línies no trenquin les frases
- marges i espais generosos
- impressió en tipus clars i en paper blanc i de bona qualitat

Respecte al text:

- argument clar
- llenguatge simple, amb molt diàleg
- les paraules difícils repetir-les, definir-les, o usar-les dins d'un context aclaridor
- frases curtes
- caracters interessants i ajustats
- no utilitzar llenguatge figuratiu, metàfores, homònims
- defugir l'ironia, el doble sentit, els jocs lingüístics
- preferiblement usar el present dels verbs
- defugir tot tipus de paternalisme o d'actituds condescendents vers el lector

Respecte al contingut:

- que els temes siguin familiars i reconeixibles
- que siguin importants segons les experiències dels lectors
- que el final sigui feliç o satisfactori
- els temes menys familiars caldrà introduir-los abans amb claredat
- l'argument ha de provocar l'expressió dels sentiments, del pensament i de les idees

Podriem afegir encara forces més recomanacions però creiem que aquestes són suficients per notar els punts de contacte i també les divergències amb les pautes internacionals formulades pel suec Bror Tronbacke. Els holandesos són molt més estrictes, deixen menys marge a la creativitat dels autors.

Ambdues posicions es justifiquen, com ja hem dit, per la política de cada un d'ells sobre el "llibre-fàcil"; els suecs elaboren tots els materials de "lectura-fàcil" a partir d'una Fundació para-estatal exclusivament dedicada a aquest tema, en canvi els holandesos accepten materials publicats per qualsevol editor sempre que s'ajustin a les seves pautes, la qual cosa justifica que les seves actituds siguin força dispars.

En tots els casos hi ha uns condicionants comuns que cal afegir al que determinin les pautes:

- Treballar en equip. Escriptor, il·lustrador, impressor han de fer una obra conjunta, han de procurar que sigui coherent i entenedora. És el grup el que ha de responsabilitzar-se de que text i imatges (o il·lustració) es coordinin i complementin, que la tipografia i el paper siguin adients, que la presentació global de l'obra sigui atractiva, en definitiva que s'ajusti a l'usuari potencial
- Provar el material abans que vagi a la impremta. La millor manera de saber si un futur llibre funcionarà, com diuen les directrius, és assajant-lo amb els representants provinents dels diferents grups a qui va destinat
- Adoptar un logo. Tots els materials elaborats com a "llibre-fàcil" han de dur un logo que els distingeixi. Els holandesos han proposat un logo amb l'ambició de que esdevingui internacional; de moment Gran Bretanya i Polònia l'han adoptat però no sembla tenir massa èxit. Creiem que el suec i el de la pròpia IFLA, unes inicials ben visibles, entenedores tant sols pels interessats, són una marca elegant i suficient

Abans de tancar aquest punt ens permetem repetir la recomanació inicial de fer una lectura atenta a les Directrius internacionals adjuntes, són molt entenedores i van acompanyades (en el text anglès) d'exemples molt il·lustratius que mostren el tractament donat a un text normal per tal de convertir-lo en lectura fàcil (exemplars que hem adjuntat a l'Annex A)

Com molt be diu un eslògan formulat per experts suecs: res és fàcil en l'elaboració del llibre-fàcil, dada detall de la cadena de treball esdevé important.

4. Estat de la qüestió a nivell internacional

Des de fa més de 30 anys les biblioteques públiques de diferents països han formulat demandes de materials de “lectura fàcil” per poder atendre un col·lectiu, cada dia més ampli, que necessita materials especials per poder llegir.

La IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) va recollir aquesta inquietud i creà un Grup de Treball anomenat “Easy to Read” que actualment ha quedat integrat en la seva “Section for Libraries serving disadvantaged persons”. (veure fullet adjunt en l’Annex A).

Paral·lelament, en diferents països, van sorgint grups de treball amb la denominació de “lectura-fàcil”. Malgrat disposar de poca bibliografia a l’abast, de les nostres consultes es dedueix que Europa, i especialment els països amb llengües minoritàries, són els que han demostrat una major sensibilitat per crear aquest tipus de grups.

SUÈCIA és el país pioner. Fa més de 30 anys que edita “llibre fàcil” compta amb un important suport institucional que li ha permès una implantació sòlida i tenir un a bibliografia molt àmplia, algunes de les seves publicacions han estat traduïdes a altres llengües i serveixen de model per aquells que s’inicien en aquesta activitat. En el pròxim punt d’aquest treball tractarem amb detall de la política de publicacions sueca.

HOLANDA tenia un dels grups de “llibre fàcil” més actius. Ha elaborat un logo que ofereix com identificador a nivell internacional, va redactar unes pautes pròpies per la publicació de materials adreçats a diferents segments de població potencialment usuària de llibre fàcil. Les activitats sobre aquest tema han estat incentivades per la NBLC (Central tècnica de biblioteques públiques d’Holanda).. També en el pròxim punt ens ocuparem amb detall de la política duta terme per aquest país respecta a la publicació de “llibre fàcil”.

GRAN BRETANYA té un Grup important finançat per una fundació benèfica. S’adreça especialment a persones amb retard mental; ja el 1990 editaren una

bibliografia amb més de 350 títols. Fa uns anys adoptaren el logo dissenyat per Holanda.

POLÒNIA va publicar el primer llibre d'aquest tipus el 1990, ha assumit el logo holandès i segueix un bon ritme de publicacions.

FINLANDIA inicià les activitats en aquest àmbit a l'any 1990 i el 1991 va rebre un important suport institucional que li va permetre plantejar-se l'objectiu de publicar uns 20 llibres cada any, a més de fins també publiquen en suec, llengua parlada pel 6% de la població. Tenen logo propi.

NORUEGA publica obres de "lectura fàcil" des de fa uns 15 anys, una de les persones més vinculades a l'elaboració d'aquests materials ha estat la Directora de les Biblioteques Públiques i Escolars de Noruega.

ALEMANYA va començar a treballar aquest tema, que ells anomenen "Neuleser", fa uns cinc anys. Patrocinen les activitats editorials dues institucions: Stiftung Lesen i el Deutsches Bibliothek Institut.

SUISSA compta amb un grup anomenat "Lectures et Lecteurs" que analitza llibres infantils per elaborar llistats d'obres útils per a infants amb problemes lectors.

De moment no es té notícia de cap participació francesa; la iniciativa suïssa podria desvetllar l'interès de França, i d'altres països de llengua francesa pel tema.

Finalment cal tenir present les recomanacions internacionals que reclamen dedicar una especial atenció al desenvolupament de serveis bibliotecaris adreçats a persones que presenten dificultats lectores. Des del ja citat Programa Gutenberg, aprovat pel Parlament Europeu fins al Manifest de la UNESCO de 1994, que emfatitza la responsabilitat de la biblioteca pública en promoure l'alfabetització, tots condueixen a posar de manifest la necessitat de comptar amb materials específics per a aquestes finalitats.

5. Anàlisi de dos models en les polítiques de producció del llibre fàcil

Com ja hem indicat anteriorment, fa més de 30 anys que a Europa s'elaboren i es publiquen materials de lectura-fàcil. Dos països capdavanters en la producció d'aquests materials, Suècia i Holanda ho fan a partir de models ben diferents. Suècia elabora el llibre-fàcil en base a una política molt estructurada. Holanda fonamenta la seva producció en l'orientació bibliotecària i el voluntarisme. Analitzar ambdues experiències pot ajudar-nos a formular la nostra pròpia proposta.

SUÈCIA

The Easy-to-Read Foundation (Vegi's Annex G a)

El Govern és qui estableix unes directrius d'actuació i qui nomena un Consell Directiu, aquest Consell està format per parlamentaris, representants dels grups de minusvàlids, persones vinculades a les arts, als mitjans de comunicació i a especialistes de mercat. La Fundació és responsable de tota la producció de materials de lectura fàcil pel país. El finançament d'aquesta Fundació s'obté per ajuts de l'Estat i també, en gran mesura, per les vendes dels seus propis productes. Institucions i particulars, prèviament autoritzats, poden obrir comptes per recollir fons per a la Fundació.

Anualment publiquen uns 20 títols, entre obres de nova creació i adaptació de clàssics. En aquests moments el seu repertori és d'uns 500 títols. Tres o quatre cops a l'any publiquen una revista, ELLEN, en la qual figura el catàleg de les seves publicacions. Aquests llibres poden adquirir-se a les llibreries o bé es poden fer comandes directes a la Fundació. També publiquen un setmanari SIDOR, en suec, de 8 pàgines, que conté informacions de Suècia i de diferents països, així com d'esports, d'arts, etc., exactament igual que qualsevol altre periòdic. L'única diferència és que a SIDOR aquestes informacions s'expliquen de manera que siguin fàcilment comprensibles. Les notícies i els escrits són curts, van acompanyats de moltes il·lustracions i la tipografia és més gran del que és habitual en un periòdic. Al llarg de l'any es publiquen diversos suplementos monogràfics que informen sobre temes rellevants o de gran actualitat. SIDOR no porta propaganda, no està lligada a cap partit polític ni a cap organització, s'edita a més del format imprès en suport audio. Per adquirir aquest periòdic cal

subscriure's doncs no es venen numeros solts (S'acompanya un exemplar a l'Annex G).

A més de responsabilitzar-se de l'edició de llibres de lectura-fàcil també produeixen materials en diversos suports: audio, CD-ROM, etc... i duen a terme importants tasques de recerca sobre el tema.

Finalment cal dir que la Fundació complementa la seva tasca editora amb una important organització per comercialitzar els seus productes. Una vegada més recomanem llegir amb atenció les "Directrius", en aquest cas el Capítol 6 dedicat a "Informació i màrqueting".

Els "representants de la lectura"

És aquest un dels apartats més rellevants de les directrius, tractat en el Capítol 6. La Fundació ha creat una organització de representants de la lectura lligada a programes culturals, socials i educacionals a nivell local i regional i a més ha establert col.laboracions amb entitats que s'ocupen de diferents segments del col.lectiu interessat en el "llibre-fàcil". Aquestes col.laboracions possibiliten que els "representants de la lectura" actuïn en el si d'escoles d'adults, d'institucions per a discapacitats, de residències etc. donant a conèixer els nous productes, creant cercles de lectura, en definitiva promocionant uns productes que amb les tècniques tradicionals de màrqueting difícilment arribarien a les mans dels seus possibles usuaris.

En resum, considerem que l'experiència sueca de dedicar una institució especialitzada per responsabilitzar-se de la producció, edició i comercialització de materials de lectura fàcil té dos grans avantatges. Per una part possibilita el disseny d'una política coherent que cobreix les necessitats de tot el col.lectiu que pot ser usuari dels seus productes; per l'altra permet rendibilitzar les habilitats i els coneixements de personal especialitzat en les diferents tasques del llarg i complex procés que va des de la decisió d'elaborar un producte tant especialitzat fins a aconseguir que aquest arribi a les mans d'un usuari tant allunyat del món de la cultura.

Els inconvenients d'aquest model són: per una part que no és fàcil crear un equip compacte d'especialistes quan no hi ha cap tradició en el país, per l'altre que responsabilitzar a una institució de tota la producció d'aquests materials exigeix un finançament inicial important i acaba depenent massa sovint de condicionants polítics i per tant d'assignacions pressupostàries canviant en funció de les directrius i prioritats dels equips de govern.

HOLANDA

Els anys 70 el NBLC (Dutch Centre for Public Libraries and Literature) va iniciar una sèrie d'activitats orientades a resoldre el problema de les persones amb dificultats lectores (Vegi's Annex 4 b).

Sense cap tipus de finançament específic estimulà la creació de diferents grups de treball segons diversos segments d'usuaris potencials:

- minusvalies mentals
- lectors retardats
- afàsics
- immigrants
- formació d'adults
- sords de naixement o amb sordera precoç

S'han configurat grups de treball on els bibliotecaris es troben amb terapeutes, pedagogs especialitzats en diferents minusvalies, familiars i també autors i editors. El NBLC financia les despeses per desplaçaments dels experts i ofereix les seves instal·lacions per a les trobades.

La recerca duta a terme per aquests grups, les experiències en diferents biblioteques, tant amb llibres, com amb usuaris, va ajudar al NBLC a desenvolupar una política bibliotecària orientada a resoldre els problemes de lectura d'un ampli col·lectiu de ciutadans.

Des d'un principi constata la necessitat de cooperar amb els editors. Per poder trobar en el mercat una àmplia llista de títols adients era indispensable dotar a les biblioteques d'una bona col·lecció en aquesta àrea.

Que cada u pugui triar allò que li interessi exigeix que hi hagi obres de ficció i obres temàtiques per a joves, per a adults i per a gent gran, per això la NBLC va iniciar contactes amb diferents editorials per discutir una possible col·laboració en la producció de lectura-fàcil.

Se sabia que calia treballar per un mercat molt reduït i per aquest motiu connectaren amb un número reduït d'editorials, cada una de les quals trià un grup com especialització pròpia. Inicialment es considerà oportú limitar la producció a 200 o 300 exemplars per títol.

Per facilitar el treball editorial el NBLC redactà una sèrie de criteris (Annex G b) - alguns dels quals ja hem comentat anteriorment- segons tipologia d'usuaris potencials, i es dissenyà un logo específic amb el que calia identificar els materials que seguissin aquells criteris, tant els elaborats expressament com aquells que, ja en el mercat, reunissin les exigències formulades en els seus criteris. A més ofertà tot un treball de publicitat i màrqueting dels productes que portessin el logo: mailings a les institucions específiques, posters amb el logo, catàlegs dels materials en el mercat, guies de lectura, etc. També intentà, encara que no sempre amb èxit, que els llibreters possessin a l'aparador llibres amb el logo.

Els avantatges de l'exemple holandès són que pràcticament sense finançament han aconseguit sensibilitzar sobre aquest problema a pedagogs, bibliotecaris terapeutes, editors etc. Aquest ampli ventall de professionals, han creat grups de treball i recerca significatius, han produït eines de treball molt interessants (criteris i logo) i han dotat al país d'una bibliografia especialitzada.

Com inconvenients resulta evident que no es pot dissenyar una política de publicacions coherent partint bàsicament del voluntarisme, la bona voluntat pot ser

útil en una primera fase per sensibilitzar sobre un problema de tipus social i també si s'enfoca com a complement d'un programa amb un finançament fixa, però no és adequat per fonamentar un servei estable.

6. Recomanacions per establir un programa de publicacions de llibre fàcil a Catalunya

Vistes les possibilitats d'aquests materials i després de constatar la resposta favorable de diverses institucions i persones responsables de diferents col·lectius, creiem oportú formular una proposta que contempli tot un marc d'activitats orientades a possibilitar la producció del llibre-fàcil al nostre país.

La nostra proposta s'inspira en les experiències d'altres països, però té especialment present que no hi ha cap tradició en aquest tema a Catalunya i que un model basat fonamentalment en el finançament per part de l'administració pública és avui dia poc viable. Amb aquest doble condicionament, proposem una sèrie d'accions, al nostre entendre possibilistes, fonamentades per una banda en les responsabilitats i competències de l'administració pública, i per l'altre en l'interès i la sensibilitat que hem detectat en diferents institucions privades.

Atès que les competències en aquest camp es troben repartides entre diferents administracions, departaments i serveis, ademés d'estar-hi involucrats altres institucions i col·lectius, considerem oportú que inicialment una institució privada, que podria ser FUS, Grup de Fundacions, assumís el rol que conduís a la creació d'uns òrgans de govern

Òrgans de govern

1. Creació d'un Consell Assessor, amb finalitats consultives, que hauria d'estar configurat per:

- representants de l'administració pública: Generalitat i administracions locals (Cultura, Benestar Social, Justícia, Ensenyament, etc)
- persones amb càrrecs de responsabilitat en la integració social de diferents col·lectius: minusvàlids, neo-lectors, immigrants, etc.

- professionals: pedagogs, bibliotecaris, autors, il·lustradors, terapeutes, editors, etc.
2. Nomenament, per part del Consell Assessor, d'una comissió més reduïda amb funcions executives, que elaborés un pla d'actuacions per a les quals recabaria el suport d'aquest Consell
 3. Definició d'algunes de les tasques que hauria de dur a terme el Consell:
 - establir criteris per l'elaboració de llibre-fàcil (possiblement caldria limitarse a algunes adaptacions de les Directrius de la IFLA)
 - adoptar un logo
 - dissenyar una política de publicacions (decidir temes, nivells, etc.) i fer un estudi financer que determinés l'abast econòmic del projecte
 - connectar amb el món editorial per donar a conèixer el programa que es vol iniciar
 - determinar quines publicacions reuneixen les condicions necessàries per poder dur el logo

Finançament de les publicacions

El finançament de les publicacions es fonamentaria en la compra d'un nombre important d'exemplars d'aquelles obres que portessin el logo. L'import d'aquesta compra podria anar a càrrec de les administracions públiques i de les institucions implicades en els col·lectius a qui l'obra fos especialment adequada.

Cal tenir present que no és possible desenvolupar una política de publicacions amb un finançament fonamentat exclusivament en l'adjudicació d'un logo, hauria d'estudiar-se la possibilitat de diferenciar l'abast de l'ajut en funció de la publicació; així aquelles obres que a més de poder dur el logo s'ajustessin pel seu nivell i per la seva temàtica a la política preestablerta pel Consell i/o comissió pertinent gaudirien d'un suport més ampli, com podria ser l'adquisició de més exemplars.

També es contempla la possibilitat de que una institució pública o privada vulgui fer-se càrrec de tots els costos d'una publicació concreta, opció que hem comprovat que s'adapta a les polítiques editores d'algunes institucions.

Una qüestió bàsica que volgudament no hem tractat fins ara: “la llengua” de les publicacions. La nostra proposta està pensada bàsicament per que el llibre-fàcil es faci en català. El col·lectiu a qui s'adrecen aquestes publicacions té sovint, a més de dificultats lectores, problemes d'integració en la societat. És en aquests àmbits on per manca d'eines i també per qüestions de marginació, resulta més difícil introduir el català. De tota manera cal tenir present que, fins ara, no existeix cap grup de lectura-fàcil a Espanya ni als països de parla castellana. Seria convenient, en cas d'iniciar una política dedicada a fomentar l'elaboració i edició d'aquests materials, estudiar la manera de fer-ho en les dues llengües sempre que aquesta decisió no perjudiqués la introducció del català en àmbits de penetració tant difícil. Des del punt de vista econòmic aquesta solució resultaria oportuna. Cal recordar que les Directrius de la IFLA consideren que a partir d'unes vendes de 4.000 o 5.000 exemplars es paga el cost de la publicació. És força difícil poder fer tirades tant àmplies i més encara vendre-les, però cal tenir present que en aquests moments el mercat castellà no està servit i té un gran abast.

Publicitat i màrqueting

- caldria fer publicitat d'aquests materials amb un mailing molt complet adreçat a tots els centres i institucions d'interès
- àmplia difusió pels mitjans de comunicació (TV, radio, premsa), revistes especialitzades, etc.
- publicació periòdica del catàleg d'obres disponibles al mercat
- producció de cartells amb el logo, punts de llibre, etc.
- campanyes adreçades als llibreters
- estands especials per Sant Jordi, per diferents fires de promoció del llibre i de la lectura
- creació d'un premi a la millor publicació de llibre-fàcil de l'any
- tota activitat que ajudi a difondre i prestigiar les publicacions de llibre-fàcil.

Grups de treball i de recerca

Caldria estimular a les institucions interessades, associacions i Col·legis professionals vinculats amb l'elaboració i foment del llibre-fàcil perquè establissin grups de treball que ajudessin a fomentar l'estudi i la recerca en aquest tema. Podrien a més responsabilitzar-se de provar el material destinat a ser de lectura fàcil abans no vagi a l'impremta.

Actuacions immediates

En el pressupost de funcionament caldria contemplar els següents costos:

- Funcionament de la Comissió
- Disseny d'un logo i adopció i difusió de normatives
- Publicitat i màrqueting

7. Conclusions

Realitzar aquest informe ha estat una tasca gratificant però força més laboriosa del que inicialment havíem suposat. El treball de camp iniciat ens ha fet veure que hi ha un important teixit associatiu per al qual aquests materials serien una eina molt valuosa per a dur a terme els seus objectius de normalització i d'integració social. Aquesta receptivitat ens demostra tant la necessitat del llibre fàcil com la viabilitat econòmica de la seva publicació.

Quant a la publicació, hem detectat els següents aspectes a destacar:

Punts febles:

- Gran dispersió de entitats públiques i privades interessades en el llibre fàcil
- Inexistència de coordinació, manca de lideratge i problemes de finançament, fruit en part d'aquesta dispersió
- Manca d'experiència en aquest camp

Punts forts:

- El col·lectiu que necessita aquests materials és molt ampli i demostra una clara tendència a anar en augment

- Existeix a Catalunya una xarxa associativa important i força dinàmica
- Nombrosos col·lectius que podrien actuar com a punts de difusió, s'han mostrat interessats en aquest tema
- És en aquests moments un mercat inexplorat
- Les escasses iniciatives editorials de les que tenim coneixement, millorarien la seva rendibilitat econòmica i social si s'adoptessin unes pautes normalitzadores
- Les diverses legislacions -estatal, autonòmiques- així com les recomanacions a nivell internacional subscrietes per l'Estat espanyol, obliguen a generar els materials oportuns per la normatització i integració social dels diferents col·lectius en situació de desavantatge

Podem concloure, doncs, dient que la publicació d'aquests materials és una necessitat social a la que cal donar compliment. Al mateix temps és del tot imprescindible una coordinació d'esforços si es vol fer una política coherent en aquest tema. FUS com a Fundació independent, podria jugar un important paper de lideratge.

8. Agraïments

Per a l'elaboració d'aquest informe han estat especialment valuoses les informacions facilitades per:

- Teresa Climent. FUS, Grup de Fundacions
- Montserrat Fontbernat. Diputació de Barcelona.. Àrea de Serveis socials. Biblioteca
- Manel Gracia. Director de l'Unitat de Programes d'Immigració. Àrea de Serveis socials. Diputació de Barcelona.
- Angela Miquel. Directora General de Formació d'Adults. Departament de Benestar Social. Generalitat de Catalunya
- Judith Reig. Directora de l'escola de formació especial d'ACIDH
- Jordi Sidera. Fundació Càritas Immigració. Girona
- Montserrat Solé. Pla Interdepartamental d'Immigració. Departament de Benestar Social. Generalitat de Catalunya

- Pepi Soto. Servei d'Investigació i Innovació Educativa. Institut Municipal d'Educació
- Bor I. Tronbacke. Centrum för Lättläst. LL-Stiftelsen. Stockholm

9. Bibliografia

- “Aprendre és la clau”. Departament de Benestar Social. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1995
- “Informe sobre el desenvolupament del Pla Interdepartamental d'Immigració 1993-97. Generalitat de Catalunya”. Departament de Benestar Social. Òrgan Tècnic del Pla interdepartamental d'immigració. Barcelona
- “La política de les administracions i l'Informe de Girona”. Jornades sobre immigració. Ponències. Girona, 4, 6 i 7 d'octubre de 1993. Comissió d'Associacions i Organitzacions No Governamentals de les Comarques Gironines: Girona, 1994. 107 pgs. Amb la col.laboració del Departament de Treball. Generalitat de Catalunya
- “Seminar Easy-to-Read. Papers, criteria and results”. The Hague: Dutch Center for Public Libraries Literature, 1989
- “Supporting Adult Learners”. London: Library Association, 1995
- Barbro, Thomas. “Guidelines for public libraries promotion literacy”. Paris: UNESCO, 1993 (PGI, 93/WS/4)
- Carlssen, Ka-Jo. Books for Everybody. A project for readers with special needs. Scandinavian Public Library Quarterly 1997 pp.26-30
- Cornet, Anne. “Il.létrisme et bibliothèques publiques”. Louvain-la-Neuve, Ed. du C.L.P.C.S. 1991 (Rencontres de bibliothéconomie, 3)
- Diputació de Barcelona. Memòria (1997). Barcelona
- Educación y Biblioteca Año 10, núm. 87, febrer de 1998 (Monogràfic “Discapacidades y Bibliotecas”)
- Flecha, Ramón et al (1993). “Estudi sobre l'analfabetisme funcional a Catalunya”. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social

- Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social. “Pla d’Inserció Laboral de persones amb disminució”. Barcelona: 1997
- Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social. Memòria (1997)
- GES (Gabinet d’Estudis Socials). “Entre el Nord i el Sud. Els treballadors immigrants estrangers a Catalunya”. Perspectives Territorials núm 4. Març 1995, p. 52. Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Direcció General de Planificació i Acció Territorial. Servei de Planificació Territorial.
- Giner, Salvador(dir.). “La societat catalana”. Barcelona: Institut d’Estadística de Catalunya, 1998
- IFLA. Section of Libraries Serving Disadvantaged Persons. Guidelines for Easy-to-Read Materials. Compiled and edited by Bror I. Tronbacke. The Hague: IFLA, 1997 (IFLA Professional Reports núm. 544)
- “II Informe sobre inmigración y trabajo social”. Diputació de Barcelona. Àrea de Serveis socials. 1997
- MAP (Ministerio de las Administraciones Públicas)/OCDE (1991). “La Administración al servicio del Público”, p.165. Madrid
- “Memòria Pla d’Accions”. 1997-98. Càritas Diocesana de Barcelona
- Òrgan Tècnic del Pla Interdepartamental d’Immigració. “Informe sobre el desenvolupament del Pla Interdepartamental d’Immigració 1993-97. Departament de Benestar Social. Generalitat de Catalunya: Barcelona, 1998”

ANNEXOS

ANNEX A

- IFLA. Section for Libraries Serving Disadvantaged Persons (fullet)
- 1997. IFLA. Directrius per a materials de lectura fàcil (edited by Bror I. Tronbake).
Traducció catalana per Àngels Massisimo
- 1997. IFLA. Guidelines for easy-to-read materials... (Índex, gràfics i exemples de la versió anglesa).

DIRECTRIUS PER A MATERIALS DE LECTURA FACIL

RESUM

1. La necessitat de materials de lectura fàcil
 - 1.1. ¿Què és lectura fàcil?
 - 1.2. L'aspecte democràtic
 - 1.2.1. Les Regles Estàndar de Nacions Unides
 - 1.2.2. El Manifest de la UNESCO per la Biblioteca Pública
 - 1.2.3. La Carta del Lector
 - 1.2.4. El Grup de Treball de l'IFLA sobre Alfabetització
 - 1.3. Grups destinataris
 - 1.3.1. Discapacitats (persones amb una minusvalidesa o disfunció)
 - Discapacitats mentals
 - Persones amb problemes de lectura
 - Persones amb MBD/DAMP
 - Autistes
 - Sord-muts
 - Sords cecs
 - Afàsics
 - Persones grans, parcialment senils
 - 1.3.2. Lectors amb suficiència limitada en la llengua oficial o predominant
 - Immigrants recents i altres parlants de llengua no nativa
 - Analfabets funcionals i persones en desavantatge educatiu
 - Nens

1.3.3. ¿Es possible unificar les necessitats de grups diferents?

1.3.4. Llegir i entendre

1.3.5. Nivells de dificultat

2. Gèneres i mitjans

2.1. Literatura

2.2. Notícies i informació sobre la societat

2.3. Revistes

2.4. Materials no impresos

3. La feina d'edició

3.1. ¿Què fa que una història sigui de fàcil lectura?

3.2. La importància de les il·lustracions

3.3. El treball amb diaris

3.4. Informació de lectura fàcil sobre la societat

4. El disseny, etc.

4.1. Disseny

4.2. Paper, impressió

4.3. Logotip

5. El procés de publicació
 - 5.1. Publicació
 - 5.2. Economia
6. Informació i màrketig
 - 6.1. El màrketig produeix demandes especials
 - 6.2. Representats de la lectura
 - 6.3. El paper de les biblioteques

DIRECTRIUS PER A MATERIAL DE LECTURA FÀCIL

RESUM

Aquestes directrius tenen dos propòsits principals: 1) descriure la natura i la necessitat dels productes de lectura fàcil i identificar alguns dels principals grups destinataris; 2) oferir suggeriments per als editors de materials de lectura fàcil i per a aquelles organitzacions i agències que serveixen les persones amb dificultats per a la lectura.

L'accés a la cultura, la literatura i la informació és un dret democràtic. Per exercitar aquests dret, moltes persones, degut a una minusvalidesa o a capacitats de llegir i escriure limitades, necessiten accedir a materials de lectura fàcil.

Els productes de lectura fàcil els necessiten persones que tenen diversos nivells de discapacitat lectora. En una gran part, les necessitats dels diferents grups són similars, i és possible de cooperar entre diversos països en la producció de materials de lectura fàcil. Les biblioteques juguen un paper clau en el camp de la lectura fàcil.

Esperem que aquestes directrius estimularan i contribuiran a la publicació de materials de lectura fàcil i proporcionaran informació útil per a la feina d'edició i d'assistència domiciliària.

1. La necessitat de materials de lectura fàcil

1.1. ¿Què és lectura fàcil?

Hi ha dues definicions una mica diferents del terme “lectura fàcil”. L’una es refereix a l’adaptació lingüística d’un text que el fa més fàcil de llegir que el text mitjà, però que no el fa més fàcil de comprendre; l’altra es refereix a l’adaptació que fa més fàcils tant la lectura com la comprensió.

1.2. L’aspecte democràtic

El fet que tothom ha de tenir accés a la cultura, la literatura i la informació –i en una forma entenedora– és un dret democràtic. És de vital importància que tots els ciutadans siguin capaços de rebre informació sobre el que està passant a la societat. Per tal d’exercir un dret democràtic i de controlar la pròpia vida, una persona necessita estar ben informada.

La qualitat de vida és també un factor important. Poder llegir dona a la gent una quantitat tremenda de confiança en ells mateixos, ho i capacitant-los per ampliar la seva visió del món i per prendre el control de les seves pròpies vides. A través de la lectura, la gent és capaç de compartir idees, pensaments i experiències i de créixer com a éssers humans.

La promoció de la lectura i la necessitat de materials de lectura fàcil es recolzen fortament en les Regles Estàndar de les Nacions unides, el Manifest de la UNESCO per la Biblioteca Pública, la Carta del Lector de l’Associació Internacional d’Editors i el Comitè Internacional del Llibre. L’IFLA també està estudiant la possibilitat d’establir un nou Programa fonamental per a la promoció de l’alfabetització i la lectura a través de les biblioteques.

1.2.1. Les Regles Estàndar de Nacions Unides

El 1993 les Nacions Unides van adoptar un document titulat Les Regles Estàndar sobre l’Igualament d’Oportunitats per a les Persones amb Discapacitats. Les regles estàndar no són pas obligatòries, però esdevindran normes de costum quan siguin posades en pràctica per un gran nombre d’estats. La regla

núm. 5 declara que els governs haurien de desenvolupar estratègies per fer els serveis d'informació i la documentació accessibles als diferents grups de persones amb discapacitats , i haurien d'encoratjar els mitjans, especialment la televisió, la ràdio i els diaris, a fer accessibles els seus serveis. La regla núm. 10 diu que les persones amb discapacitats haurien de poder participar en les activitats culturals sobre una base igual, i que els estats haurien de desenvolupar i implementar mètodes per crear literatura, pel·lícules i teatre accessibles a persones amb discapacitats.

1.2.2. El Manifest de la UNESCO per la Biblioteca Pública

El novembre de 1994 la UNESCO va publicar un Manifest per la Biblioteca Pública. El manifest proclama la creença de la UNESCO en la biblioteca pública com a una força viva per a l'educació, la cultura i la informació, i com un agent essencial per l'assoliment de la pau i el benestar espiritual a través de les ments dels homes i les dones.

“Els serveis de la biblioteca pública són prestats sobre la base de la igualtat d'accés per a tots, sense distinció d'edat, sexe, religió, nacionalitat, llengua o estatus social. S'han de proporcionar serveis i materials específics per a aquells usuaris que no poden, per qualsevol motiu, utilitzar els serveis i materials normals, per exemple les minories lingüístiques, les persones amb discapacitats o bé que són a l'hospital o a la presó.”

1.2.3. La Carta del Lector

L'Associació Internacional d'Editors i el Comitè Internacional del Llibre van adoptar conjuntament la Carta del Lector el 1992. La carta declara que la lectura és la clau del nostre patrimoni cultural i científic i promou la comprensió internacional. La democràcia depèn de gent ben informada. La paraula impresa és un element essencial en la capacitat crítica d'un individu. La lectura és crucial per al desenvolupament personal de l'individu i per al seu enfocament del món exterior i de l'altra gent.

La carta també estableix que els editors tenen obligacions envers els lectors. Han de tendir a la qualitat en termes d'edició, producció i servei. Han de per cobrir les necessitats socials de diversos grups de població i, si és necessari, buscar subvencions quan la publicació fos impossible d'una altra manera.

Hi ha una necessitat d'informació sobre la lectura. Per als editors, les biblioteques i altres proveïdors d'informació, l'única manera de posar la lectura a l'abast de tothom és de treballar en col·laboració amb organitzacions culturals, educatives i socials que es comprometin en la promoció de la lectura. Una aital aliança d'interessos públics i privats ofereix la millor esperança de cobrir les necessitats universals de lectura.

1.2.4. El Grup de Treball de l'IFLA sobre Alfabetització

L'IFLA ha posat atenció durant molts anys en el problema de l'alfabetització i en la necessitat de materials de lectura fàcil. Hi ha una proposta per un nou Programa fonamental de l'IFLA sobre la promoció de l'alfabetització i la lectura a través de les biblioteques. Un grup de treball està estudiant actualment la viabilitat d'establir un nou Programa Fonamental sobre Alfabetització i Biblioteques. Un programa fonamental així reconeixeria clarament la importància de les biblioteques en la campanya per l'alfabetització mundial.

A través d'aquest programa l'IFLA ampliaria i desenvoluparia les seves estratègies per donar suport a l'alfabetització i a la promoció de la lectura, i consideraria de quines maneres el suport a l'alfabetització i la lectura es pot desenvolupar, a la pràctica, per tot el món.

“L'analfabetisme és un problema global, i restringeix l'accés a la informació. L'accés igualitari a la informació és essencial per a tothom, per possibilitar de fer tries independents i de prendre decisions informades en totes les àrees de la seva vida diària.” El programa fonamental proposat també diu que “hi ha una necessitat de millorar la provisió d'una varietat de materials de lectura a les biblioteques, per tal de proporcionar oportunitats d'accés igualitari a la informació a aquells que no tenen prou capacitats de lectura. S'haurien de proporcionar materials d'interés tant per a adults com per a nens. Aquest material pot ser en suports no tradicionals, com ara literatura de lectura fàcil, llibres , lletra gran, llibres parlants, videos, etc.”

1.3. Grups destinataris

Hi ha moltes causes de les dificultats de lectura i diversos tipus d'individus que, per una discapacitat o algun altre problema, poden beneficiar-se dels materials de lectura fàcil.

Primerament, podem identificar dos grans grups:

- persones amb una discapacitat que tenen una necessitat intrínseca de productes de lectura fàcil i lectors amb limitacions de llenguatge o de les capacitats lectores que, durant un temps determinat, trobaran útil aquest tipus de material. Per a aquestes persones els productes de lectura fàcil poden ser una porta oberta i un aprenentatge útil. Poden crear interès i proporcionar una oportunitat per millorar les capacitats lectores.

També podem subdividir els usuaris de materials de lectura fàcil en

- adults,
- adults joves i
- nens

Aquesta publicació s'ocupa sobretot dels materials per a adults i joves. A continuació es descriuen els principals grups de població que poden beneficiar-se de materials de lectura fàcil.

La figura 1 il·lustra gràficament dos punts: a) els grups que troben útils els materials de lectura fàcil sovint se solapen i b) per regla general, no totes les persones d'un grup destinatari tenen la necessitat de materials de lectura fàcil.

Figura 1. Il·lustració gràfica dels grups destinataris de materials de lectura fàcil, on els cercles representen, aproximadament, els grups, i el quadrat la necessitat de materials de lectura fàcil.

[seguint el moviment del rellotge]

Immigrants recents
 Dislèxics
 Nens / alumnes d'escoles primàries
 Persones amb MDB/DAMP
 Autistes
 Gent gran
 Afàsics
 Sords cecs

Sordmuts
Analfabets funcionals
Discapacitats mentals

1.3.1. Discapacitats mentals

Algunes vegades, els termes minusvàlid mental, persones discapacitades o retardades o gent amb dificultats d'aprenentatge són utilitzats indistintament.

El grau de discapacitat intel·lectual està relacionada amb la capacitat intel·lectual i amb el desenvolupament social i personal. La discapacitat intel·lectual sovint és categoritzada a tres nivells:

- lleugera
- moderada
- severa

Una discapacitat intel·lectual lleugera pot estar aprop de la intel·ligència normal. Moltes persones amb una discapacitat intel·lectual lleugera són capaços de llegir força bé textos senzills. Alguns d'aquells que tenen Discapacitats (persones amb una minusvalidesa o disfunció)

Diverses discapacitats poden causar problemes de lectura i crear una necessitat de materials de lectura fàcil. Un individu pot tenir múltiples discapacitats.

una discapacitat moderada poden també aprendre a llegir textos curts de lectura fàcil. Aquells amb una minusvalidesa severa no poden llegir per ells mateixos, però poden disfrutar-ne si tenen algú altre que els llegeixi.

No hi ha necessitat de classificació ulterior. Les diferències, necessitats i possibilitats individuals són més importants que una classificació basada en el quocient intel·lectual.

Una estimació bona és que al voltant d'un u per cent de la població del món és intel·lectualment discapacitada. En els països altament desenvolupats aquesta xifra és normalment més baixa, i en els menys desenvolupats hom pot esperar un percentatge més alt, degut a la manca de nutrició, tractament, atenció mèdica, etc. (1)

- Persones amb problemes de lectura

El terme “problemes de lectura” és difícil de definir. Es un terme ampli per a una varietat de condicions. Una característica comuna és la discrepància entre el nivell intel·lectual i l'interés d'una persona i la seva capacitat i comprensió lectora.

Els dislèxics constitueixen un grup particular amb problemes de lectura. La dislèxia es defineix com la incapacitat d'aprendre a llegir i escriure bé malgrat una intel·ligència normal i un esforç suficient.

Els dislèxics tenen dificultats en descodificar les paraules i/o en deletrejar-les, però no hi ha problema a l'hora de comprendre. Un cinc o deu per cent estimat de la població del món té dislèxia. No obstant, no tots ells, necessiten materials de lectura fàcil. (2)

- Persones amb MDB/DAMP

MDB és una abreviatura de disfunció mínima cerebral (3) i DAMP ho és de dèficit en l'atenció, el control motor i la percepció (4). MDB/DAMP s'usa com a terme genèric per descriure els símptomes de trastorns de concentració, motrius i de percepció.

Els diagnòstics diuen que aproximadament un 1,2 per cent de la població del món occidental neix amb una severa MDB/DAMP. D'un 3 a un 6 per cent addicional neix amb una disfunció de lleugera a moderada. MDB/DAMP no és una discapacitat intel·lectual, malgrat que no és rara una combinació de MDB/DAMP amb discapacitat intel·lectual.(5)

Dificultats de concentració i de trastorns percepció sovint condueixen a problemes de lectura, escriptura i aprenentatge en general. Els símptomes de MDB/DAMP, generalment, disminueixen al llarg del temps; alguns dels afectats, malgrat tot, trobaran d'ajut els materials de lectura fàcil.

- Autistes

L'autisme és una minusvalidesa que es manifesta per trastorns del contacte i caràcter introvertit. Menys del 0,01 per cent de la població del món és autista. Molts pateixen de minusvalideses addicionals. (6)

- Sord-muts

Les persones que han nascut sordes també es coneixen com sords de naixement o sords pre-parla. Han estat sordes des del naixement o des d'una etapa primerenca de la seva vida. A causa de la sordesa, el desenvolupament del llenguatge verbal ha estat impedit o severament mancat. Moltes persones sordes des del naixement tenen el llenguatge dels signes com la seva primera llengua i es comuniquen bé mitjançant aquest llenguatge. Quan es tracta del llenguatge escrit, no obstant, sovint tenen una comprensió limitada de les abstraccions, metàfores o jocs de paraules.

Aproximadament del 0,1 al 0,2 per cent de la població del món ha nascut sorda. (7)

- Sords cecs

Les persones sordes cegues poden dividir-se en els següents grups:

persones que han nascut sordes i cegues (o que s'hi ha tornat en un estadi primerenc de la vida)

persones que es queden sordes i cegues més endavant de la vida.

Les persones que han nascut sordes i cegues es comuniquen per mètodes tàctils i tenen una comprensió limitada del llenguatge escrit, així com de l'oral. Sovint necessiten materials de lectura fàcil transcrits en braille.

Les persones que s'han quedat sordes i cegues més tard poden ser primer sordes o primer cegues. Aquells qui són sords d'entrada i després s'han quedat cecs tenen el llenguatge dels signes com a la seva primera llengua. Consideren el text imprès com un idioma estranger i sovint tenen una comprensió limitada de les metàfores. També ells poden trobar útils els materials de lectura fàcil en braille.

Aquells qui són primer cecs i després es queden sords tenen el llenguatge parlat com a la seva primera llengua, i les seves habilitats en braille són sovint comparables a les de la gent cega que no és sorda.

Menys del 0,005 per cent de la població és sorda i cega i la majoria d'ells són grans. (8)

- Afàsics

L'afàsia és un desordre de la parla causat per l'impediment dels centres cerebrals passius i actius de la parla, sovint causat per un desordre cerebrovascular, tumor cerebral o traumatisme cerebral per accident. Les malalties orgàniques que afecten el cervell, per exemple l'esclerosi múltiple o la malaltia de Parkinson, poden causar afàsia en les seves formes avançades.

Els afàsics tenen problemes en l'ús actiu del llenguatge. No hi ha minva en la intel·ligència. De vegades, arriben paràlisis semilaterals i restriccions en la memòria. L'afàsia pot dividir-se en diverses formes amb símptomes variats. La necessitat de materials de lectura fàcil varia entre les persones amb afàsia d'acord amb el grau o extensió dels seus símptomes.

Menys del 0,5 per cent de la població del món pateix d'afàsia i la majoria són gent gran.(9)

- Persones grans, parcialment senils

Les persones grans, parcialment senils, sovint tenen dificultats amb el llenguatge estàndar i problemes per llegir textos estàndar. Les dificultats de comunicació poden venir en detriment de la interacció social i, per això, tenir efecte sobre la capacitat d'enfrontar-se a la vida quotidiana. (10)

La recerca ha indicat que els textos de lectura fàcil poden ser utilitzats per gent gran amb demència de lleugera a moderada.

1.3.2. Lectors amb suficiència limitada en la llengua oficial o predominant

Els parlants de llengua no nativa, les persones amb una educació limitada, i fins i tot els nens que parlen la seva llengua nativa representen grups de lectors que, de manera temporal o permanent, poden trobar beneficiosos els llibres i diaris de lectura fàcil.

- Immigrants recents i altres parlants de llengua no nativa

Els nous immigrants cauen dins d'aquesta categoria. No solament parlen una llengua diferent, sinó que també venen d'un rerefons cultural, religiós i educatiu diferent. Durant el període d'assimilació, i fins i tot més enllà, els immigrants poden trobar de gran ajut els materials de lectura fàcil.

- Analfafets funcionals i persones en desavantatge educatiu

L'analfabetisme funcional sovint és el resultat de múltiples factors, per exemple manca d'educació, problemes socials i malaltia mental. Les persones analfabetes funcionals manquen de prou habilitats per a la lectura regular i contínua de llibres i altres publicacions. Els materials de lectura fàcil poden ser per a ells de gran vàlua.

- Nens

Els llibres i els diaris de lectura fàcil poden funcionar també molt bé per a nens, aproximadament fins al nivell del quart de primària.

1.4. ¿Es possible unificar les necessitats de grups diferents?

Les necessitats de grups diferents, ¿poden realment combinar-se? Aquesta qüestió ha estat discutida extensament. Obviament hi ha diferències entre tipus de problemes de lectura, i tots els grups esmentats aquí no poden col·locar-se dins la mateixa categoria. Hi ha diferències en els propòsits i situacions vitals per a les quals la gent necessita materials de lectura fàcil. S'han desenvolupat criteris, provats i ajustats per a diversos grups, sobretot basats en l'experiència. No obstant, hi ha un acord general entorn al fet que hi ha més factors que uneixen aquests grups que no pas que els separen. Molts llibres, diaris i altres publicacions de lectura fàcil poden ser utilitzats per persones de diferents grups.

No és possible que tots els productes de lectura fàcil convinguin a tots els lectors de totes les audiències. Els interessos i experiències del lector són gairebé tan importants per a una experiència exitosa de lectura com ho són la legibilitat i la comprensivitat del llibre.

El cercle de lectors és sovint més ampli de l'esperat. Hom ha d'assegurar que cada publicació troba els seus lectors apropiats. Aquesta és, abans que res, una qüestió d'informació i màrketing.

1.5. Llegir i entendre

Llegir amb èxit no és només una qüestió de descodificar paraules. La lectura també hauria de conduir a l'adquisició d'informació i a l'estimulació de pensaments i emocions. Llegir no sempre vol dir llegir un mateix. Les persones amb dificultats severes de lectura probablement es beneficien molt poc d'intentar llegir, fins i tot llibres de lectura fàcil, per ells mateixos. Però llegir en un grup o escoltar una història també és una experiència cultural, i llegir junt amb altres és una forma de comunicació plena de sentit i una experiència plaent.

1.6. Nivells de dificultat

Els materials de lectura fàcil haurien de ser produïts a diversos nivells de dificultat. Hi ha diferències en la capacitat lectora fins i tot dins de grups amb el mateix problema de lectura. És important tenir present que les persones amb discapacitats intel·lectuals no són un grup homogeni i les seves capacitats s'estenen des de la intel·ligència que frega la línia de la normalitat fins a la discapacitat mental severa.

2. Gèneres i mitjans

Hi ha necessitat de tot tipus de literatura i informació de lectura fàcil.

2.1. Literatura

La literatura de lectura fàcil hauria d'incloure tant ficció com no ficció, i tant materials escrits especialment com adaptacions dels clàssics. Hauria de cobrir tots els gèneres, com ara novel·les, contes, 'thrillers', poesia, llibres de viatges, etc.

El cub de la figura 2 il·lustra les diferents metodologies de la literatura de lectura fàcil, els nivells de dificultat, gèneres i adaptacions, i el material escrit especialment.

Algunes persones poden objectar a l'adaptació i simplificació d'una novel·la clàssica en un text de lectura fàcil. Poden veure el producte de lectura fàcil com rebaixat i aigualit. Però sense la disponibilitat d'una versió de lectura fàcil, les persones amb problemes de lectura podrien veure's

excloses d'una gran part del seu patrimoni cultural. Per a d'altres que no estan acostumats a llegir, el llibre de lectura fàcil pot obrir portes, despertar interès i proporcionar una oportunitat de millorar les habilitats lectores.

Figura 2 Els diferents angles d'aproximació als llibres de lectura fàcil

[seguint el moviment del rellotge:]

Adaptacions
 Material escrit a posta
 No-ficció
 Ficció
 Nivell I
 Nivell II
 Nivell III

2.2. Notícies i informació sobre la societat

Per a moltes persones, les versions de lectura fàcil de notícies i altres documents informatius representen l'únic mitjà d'exercir el seu dret democràtic a restar informats sobre la societat. L'audiència d'aquests tipus de publicacions és probablement més gran que la dels llibres.

Moltes persones experimenten dificultats a comprendre els mitjans de notícies normals. Els articles dels diaris són massa llargs, escrits en un llenguatge difícil i contenen molts termes massa especialitzats. S'espera del lector que tingui una informació base substancial per entendre els informes. Les notícies de la televisió a una velocitat massa ràpida per a molta gent.

2.3. Revistes

Les revistes sobre diferents matèries les disfruta molta gent per a entreteniment i també ofereixen informació per a la pròpia millora i desenvolupament. Les revistes de lectura fàcil poden, per això, ser de considerable valor per a persones amb dificultats de lectura.

2.4. Materials no impresos

Els materials llegits i compresos fàcilment no haurien de limitar-se al suport imprès. Els suports àudio són beneficiosos per a molts lectors, no solament els minusvàlids visuals, sinó també persones amb problemes de lectura.

La ràdio i la televisió haurien de proveïr de programes de comprensió fàcil, com ara programes estil magazine. Els enregistraments vídeo també tenen el potencial d'arribar a persones amb serioses dificultats de lectura i de comprensió.

La tecnologia moderna és, definitivament, beneficiosa per a les persones amb discapacitats. Els suports d'informació electrònics, així com les produccions multimèdia en CD-ROM, són molt útils per als discapacitats intel·lectuals i altres que reben poc en el camí de la informació. Els mitjans interactius de pel·lícula, so i text són disponibles a diversos nivells funcionals. L'usuari pot avançar entre el material a un nivell que domini i pot rebre ajuda si la necessita.

L'usuari pot progressar a través de diversos nivells d'habilitat. És crucial adaptar l'equipament i el programari a les necessitats dels discapacitats intel·lectuals. Resoldre les necessitats de l'usuari amb l'equipament i els materials apropiats significa desenvolupar la interfície correcta.

3. La feina d'edició

3.1. ¿Què fa que una història sigui de fàcil lectura?

Els primers encarregats d'edició i editors de materials de lectura fàcil van intentar sense èxit de desenvolupar directrius detallades per a aquest tipus de publicacions. Van provar d'identificar factors específics que fan un text de lectura fàcil. Els investigadors i els especialistes en la lectura, avui, generalment han abandonat aquests esforços i es refien més de l'experiència real.

No limiteu massa la llibertat de l'autor. No poseu massa restriccions als escriptors, il·lustradors i fotògrafs. Aquestes són lliçons importants que cal aprendre. No hem d'oblidar mai que escriure i il·lustrar són processos creatius que rarament tenen èxit amb massa restriccions. És impossible d'escriure un manual prescriptiu per a aquesta mena de tasca.

I no sigueu massa dogmàtics. Deixeu que la ficció sigui ficció. Cal ser divertit i estimulants per crear materials de lectura fàcil. Éssers humans creen llibres i papers i éssers humans els llegeixen. Els llibres haurien d'entretenir i comprometre la imaginació. Deixeu als escriptors i altres creadors experimentar els reptes de treballar la lectura fàcil.

Des de l'experiència hem identificat unes poques directrius i factors generals que fan un text fàcil de llegir i d'entendre:

Escriviu de manera concreta. Eviteu el llenguatge abstracte.

Sigueu lògics. L'acció hauria de seguir un sol fil amb continuïtat lògica.

L'acció hauria de ser directa i simple, sense llargues introduccions ni la implicació d'excelsius personatges.

Eviteu el llenguatge simbòlic (metàfores) que pot ser malentès pel lector.

Sigueu concisos. Eviteu introduir diverses accions en una sola frase. Ordeneu les paraules d'una sola frase en una línia.

Eviteu paraules difícils, però utilitzeu un llenguatge adult i digne. Les paraules poc corrents haurien d'explicar-se a través de claus del propi context.

Expliqueu o descriviu les relacions complicades d'una manera concreta i lògica, en què els esdeveniments tinguin lloc en un marc cronològic lògic.

Encoratgeu els escriptors i il·lustradors a conèixer els seus grups d'audiència i a aprendre més coses sobre què significa tenir dificultats de lectura. Feu-los trobar-se amb els seus lectors i escoltar-los a propòsit de les seves experiències i vida diària.

Proveu el material abans que no vagi a la impremta. Estigueu segurs que el material funciona bé provant-lo amb representants dels diferents grups destinataris.

Si aquesta recomanació general és seguida -construcció d'una història concreta i lògica amb una sola línia argumental, etc.- podem reduir substancialment els problemes de lectura de les persones amb discapacitats intel·lectuals. Aquest tipus d'obres accessibles són també útils per a altres grups, per exemple dislèxics. La simplicitat no ha de ser descoratjadora. Un llibre ben fet en llenguatge simple pot realment ser una experiència positiva per a qualsevol que el llegeixi.

Sovint és difícil escriure en llenguatge simple. Escriure per a la comprensió fàcil pot ser una forma entre la simplicitat i la banalitat. En comptar una història en pocs mots, cada mot és distint i té gran impacte. L'important és tenir una bona història que explicar. És particularment difícil adaptar la literatura existent a la lectura fàcil. Esdevé una qüestió, no solament de crear un bon text de lectura fàcil, sinó també de conservar l'atmosfera i les emocions creades per l'autor original. Però una adaptació suposa sempre un tornar a contar, no una traducció.

[Vegeu l'apèndix per exemples de textos de lectura fàcil.]

3.2. La importància de les il·lustracions

Sabem que una imatge val mil paraules. En el context dels materials de lectura fàcil, les il·lustracions sovint juguen un paper més important que no pas en altres tipus de publicacions. Una imatge que dibuixa concretament allò que es descriu en el text millora la comprensió i clarifica el missatge.

Una imatge també pot afegir una dimensió més àmplia al text. Hi ha hagut molta discussió sobre com utilitzar imatges no realistes, per exemple abstractes, en el context de la lectura fàcil. La naturalesa d'aquesta classe d'art invita a interpretacions àmplies i divergents. L'experiència indica que les imatges no realistes funcionen bé per a una audiència de lectura fàcil com ara els discapacitats intel·lectuals (que entenen i interpreten el món d'una manera concreta). Una imatge abstracta pot, per exemple, comunicar una atmosfera descrita en un text i sensacions .

Però la imatge ha d'acordar-se amb el text. Una imatge que porti en direcció equivocada o que no comuniqui la mateixa sensació confondrà segurament, tot fent la lectura encara més difícil per a persones amb serioses dificultats de lectura.

3.3. El treball amb diaris

En contrast amb la publicació de llibres, el treball amb diaris es basa en mantenir un concepte de disseny existent i un nivell de dificultat del llenguatge i del contingut de l'article. L'objectiu és comunicar notícies i informar sobre esdeveniments, fins i tot sobre situacions complexes, d'una manera simple i directa.

Els elements que fan una notícia fàcil de llegir són generalment els mateixos que aquells que s'apliquen a un llibre. En els diaris estàndar, els titulars, els termes tècnics i el llenguatge simbòlic són comuns. Un paper de lectura fàcil hauria d'evitar aquest tipus de presentació. L'ús de fotos rellevants és important. Un disseny net i simple és essencial. [Vegeu l'apèndix.]

Els diaris estàndar sóvint són plens de dades, però els articles, en un diari de lectura fàcil, haurien d'anar adreçats a col·locar les notícies en un context i proporcionar rerafons i explicacions.

Matèries prolixes i complicades són difícils d'explicar en un format breu. Les narracions o els temes de especial són una manera de fer això; un bon exemple seria un tema de especial sobre el procés electoral o sobre diferents religions.

No totes les notícies poden descriure's de manera simple. Però ¿és que esperem que tots els lectors entenguin tot allò que és imprès en un diari estàndar? I, ¿quantes persones estan realment interessades en tot?

3.4. Informació de lectura fàcil sobre la societat

A més de les notícies, és important que tothom tingui accés a documents públics comprensibles i a informació sobre la societat i el govern, per exemple els drets i responsabilitats electorals i del ciutadà.

4. El disseny, etc.

4.1. El disseny i la composició

La disposició hauria de ser clara i atractiva. Els marges amples i l'espaiat generós fan un text més accessible. El disseny de la coberta hauria d'anar relacionat amb el contingut.

El text hauria de ser en blocs amb un nombre limitat de línies per pàgina. Les paraules d'una oració simple haurien d'omplir una línia, o sigui que cada frase hauria de subdividir-se amb el ritme de la parla natural.

Els llibres i diaris haurien de tenir una apariència atractiva i, si van adreçats als adults, no donar una impressió infantil. Un llibre de lectura fàcil hauria de semblar “un llibre autèntic”.

4.2. Paper, aspecte dels tipus i impressió

El paper hauria de ser de qualitat substancial. Hi hauria d'haver suficient contrast entre el fons i les il·lustracions. Per això, els fons i els tipus acolorits haurien d'evitar-se.

L'aspecte dels tipus hauria de ser clar i força gran. L'experiència mostra que un tipus serif clar (com, per exemple, Garamond, Times i Century Schoolbook) és una bona tria per les parts de text corrents. Es recomana una mida de 12-14 punts. [Vegeu l'Apèndix per a exemples.]

4.3. Logotip

Els productes de lectura fàcil haurien de ser clarament etiquetats. Un logotip que signifiqui “de lectura fàcil” pot ser una manera pràctica d'aconseguir això. Els productes que s'identifiquin per un logo de lectura fàcil haurien de cobrir certs requisits sobre llenguatge, contingut i disseny.

A la contracoberta dels llibres de lectura fàcil hauria de donar una bona descripció del contingut i una indicació del nivell de dificultat.

5. El procés de publicació

5.1. Publicació

Els materials de lectura fàcil poden ser desenvolupats per diversos tipus d'editors. Per exemple, les cases d'edició regular comercial poden produir una versió en connexió amb la publicació estàndar. Aquest mètode de producció està d'acord amb el principi de “normalització” i integració plena de les persones discapacitades a la corrent general de la societat.

D'altra banda, utilitzar una organització especial per a la publicació de lectura fàcil té certs beneficis. Aquests inclouen la disponibilitat d'habilitats i coneixement especials del personal sobre la feina editorial, el màrqueting i la informació.

5.2. Economia

¿Hi ha una base econòmica sòlida per la publicació de llibres i diaris de lectura fàcil? ¿O aquesta és una activitat que només pot sobreviure a través de subsidis del govern o de caritats?

Els costos de producció per a materials de lectura fàcil són, és clar, depenents de les vendes, del nombre de còpies produïdes i del nivell de la feina editorial i del disseny. Els costos de producció són, generalment, més alts que aquells de les publicacions estàndar del mateix gènere.

¿Es donen les condicions per a l'autofinançament? Això pot no ser poc realista, des del moment que, per exemple, els països nòrdics indiquen que la majoria del títols de lectura fàcil poden pagar la seva pròpia sortida amb vendes 'entre 4000 i 5000 exemplars. Un setmanari de lectura fàcil contenint de 8 a 12 pàgines pot funcionar, probablement, amb 20000 subscriptors.

6. Informació i màrqueting

6.1. El màrqueting crea demandes especials

Hi ha un munt de feina per crear i publicar llibres i diaris de lectura fàcil. Però la publicació només és la meitat de la feina. Un bon producte no es ven sol, ha de ser marquetitzat. I el màrqueting crea demandes especials.

¿Com es marquetitza un producte basat en la paraula escrita per a gent culturalment desavantatjada i gent amb una capacitat limitada d'expressar els seus propis interessos (per exemple, discapacitats mentals)? ¿O, a gent que no estan acostumats a llegir i que rarament visiten una biblioteca o llibreria?

Les tècniques tradicionals del màrqueting no són adequades en aquest cas, ja que no és només una qüestió de màrqueting. Abans que un producte de lectura fàcil pugui ser venut, han d'existir, entre aquells amb dificultats lectores, així com entre els seus associats, parents i cuidadors, una actitud oberta i un interès actiu.

El contacte personal és molt important en el tracte amb gent que normalment no llegeix. Sovint és necessari passar per intermediaris, per arribar a aquesta gent. Fins que s'ha aconseguit això, els esforços de màrketing com la publicitat no seran molt efectius.

6.2. Representants de la lectura

Aquells que tenen les dificultats de lectura més grans i que sobint tenen menys accés a la cultura són, com s'ha dit més amunt, els discapacitats mentals. No és probable que ells facin peticions espontànies de llibres i diaris. Tendeixen a veure els llibres i els diaris com alguna cosa estranya i intimidatòria. I la gent del seu entorn immediat, els familiars i els cuidadors, sovint no pensen que les notícies i les experiències literàries poden ser una font de gran plaer per als discapacitats.

Exemple: L'organització sueca de representants de la lectura.

De cara a encoratjar la lectura i, per mitjà d'això, crear bones oportunitats per a la publicació de materials de lectura fàcil i desenvolupar informació efectiva i estabilitat en el màrqueting, la Easy-to-Read Foundation (Fundació per a la lectura fàcil) de Suècia s'ha adonat que és necessària una organització de "representants de la lectura" lligada a programes culturals, socials i educacionals, tant localment com regionalment.

Es va iniciar un projecte en col·laboració amb la Societat Nacional Sueca per a les persones amb discapacitat mental, que agrupa els representants de la lectura en un nombre de districtes locals. El projecte posa èmfasi en la cultura i l'encoratjament de la lectura. La lectura és encoratjada com un ingredient natural de la vida diària de les persones discapacitades intel·lectualment a les llars residencials i als centres de dia, i els seus cuidadors són encoratjats a ajudar en aquesta activitat. Les agències de govern locals, biblioteques, escoles, organitzacions d'educació d'adults i societats per als discapacitats han format una coalició amb responsabilitat per establir el projecte en les seves respectives comunitats o regions. Un representant de la lectura ha estat recrutat entre el personal a cada llar residencial, el qual és responsable d'organitzar sessions de lectura, cercles de lectura, visites a biblioteques, etc.

Els resultats del projecte han estat molt positius: quan les persones discapacitades intel·lectualment van rebre un llibre, van poder llegir més de les que primer s'havia pensat. Moltes van tenir significativament més coneixement del que prèviament s'havia fet evident, i els cercles de lectura van crear un interès en diferents temes i feren sortir preguntes i discussions. El llibre va ajudar-los a posar en paraules els pensaments i idees que abans no havien estat capaços d'expressar. Per a la majoria de participants, el llibre es va convertir en una possessió de gran vàlua.

Les actituds influents i l'encoratjar la lectura d'aquestes formes es van revelar importants per donar suport a la publicació de llibres i diaris de lectura fàcil.

Els representants de la lectura, o representants culturals, com poden ser nomenats, poden jugar també un rol important amb altres grups de gent amb discapacitats lectores que tenen poc o cap accés a la cultura i a la informació.

6.3. El paper de les biblioteques

Les biblioteques públiques han jugat seempre un paper clau en el camp de la lectura fàcil. Una majoria dels llibres de lectura fàcil es ven a les biblioteques. Això vol dir que l'èxit dels llibres de lectura fàcil en arribar als lectors depèn, en una gran mesura, de les biblioteques.

Podem donar per suposat que els lectors de materials de lectura fàcil no estan, generalment, familiaritzats amb les biblioteques. No podem esperar arribar-hi en gran nombre sense esforços especials, tant de les biblioteques públiques com de les escolars. Des del punt de vista bibliotecari, l'èxit depèn de quatre factors bàsics:

La capacitat de treball bibliotecari amb grups especials (gent que viu en pisos de grup, centres de dia, institucions, i organitzacions per als discapacitats), així com amb els cuidadors.

El coneixement de les necessitats especials dels lectors. El personal de biblioteca ha de ser format i informat sobre aquestes necessitats especials.

El coneixement de, i l'expertesa en, seleccionar materials de lectura fàcil (llibres, periòdics, videos, etc.)

La facilitat d'accés als materials de lectura fàcil a les biblioteques. Aquests materials han de ser clarament marcats i exposats.

La cooperació entre tot tipus de biblioteques és igualment important, i les biblioteques públiques i escolars haurien de fer un esforç per treballar aprop de biblioteques especialitzades, com les dedicades als cecs.

Algunes biblioteques també proporcionen seminaris per a aquells que volen aprendre a llegir i inicien la gent a programes que els ajuden a aprendre a llegir.

ANNEX B

Biblioteques i centres de documentació on s'han localitzat materials assimilables al "llibre fàcil"

Biblioteca	Adreça	Localitat	CP
Biblioteca del Departament de Benestar Social	Pl. Pau Vila, 1	Barcelona	08003
B.Caixa Estalvis Sabadell-Central	Carrer d'en Font, 1-25	Sabadell	08201
B. Departament de Benestar Social	Pl. Pau Vila, 1	Barcelona	08039
B. Esteve Paluzie	Nemesi Valls, 35 3er	Barberà del Vallès	08210
B. Pau Vila	Pl. Tarradellas, s/n	Molins de Rei	08750
B.P. Sofia Barat	Diputació, 328	Barcelona	08009
B.P. Albert Pérez i Baró	Angel Marquès, 4-6	Barcelona	08035
B.P. Beat Domènec Castellet	Pl. Santa Eulàlia, 3	Esparreguera	08292
B.P.Bellvitge	França, 41-49	Hospitalet de Llobregat	08907
B.P. Francesca Bonnemaison	Sant Pere més Baix, 7 1r	Barcelona	08003
B.P. Francesc Candel	Mare de Déu del Port, 363	Barcelona	08038
B.P. Canyelles	Rda. Guineueta Vella	Barcelona	08033
B.P. Ca'n Casacuberta	Mossèn Anton Romeu, 48	Badalona	08912
B.P. Ca'n Castells	Lluís Castells, 16	Sant Boi de Llobregat	08830
B.P. de Cerdanyola	Avgda. Primavera, 2-10	Cerdanyola del Vallès	08290
B.P. Sta. Coloma Gramenet	Jardí de Ca'n Sisteré	Sta. Coloma de Gramenet	08921
B.P. Les Corts	Pl. Concòrdia, 12	Barcelona	08014
B.P. San Just Desven	Ca'n Ginestà, s/n	Sant Just Desvern	08960
B.P. Joan García-Nieto	c/Mossén Andreu, 3	Cornellà de Llobregat	08940
B.P. Josep Janés i Olivé	Pl. Espanyola, 21 baixos	Hospitalet de Llobregat	08903
B.P. Joan Maragall	Joan Maragall, s/n	Cornellà de Llobregat	08940

Biblioteca	Adreça	Localitat	CP
B.P. Antoni Julià de Capmany	Torrent de l'Olla, 219	Barcelona	08012
B.P. La Llagosta	Santa Teresa, 6	La Llagosta	08120
B.P. Joan Miró	Vilamarí, 61	Barcelona	08015
B.P. Ca'n Mulà	Alzina, 1	Mollet del Vallès	08100
B.P. Ca'n Oms	Ponent, 8	Parets del Vallès	08150
B.P. P. Miquel	Pl. de la Sardana, 9	Esplugues de Llobregat	08950
B.P. El Remolà	Ramon Llull, 12	El Prat de Llobregat	08820
B.P. Sant Martí de Provençals	Selva de Mar, 215 C	Barcelona	08020
B.P. Montserrat Roig	Verge de Montserrat, 3	Sant Feliu de Llobregat	08980
B.P. Les Roquetes	Pla de Fornells, 31	Barcelona	08033
B.P. Ramón Vinyas i Cluet	Pl. Europa, 1	Berga	08600
B.P. Sant Adrià Besòs	c/Ricart, 2	St. Adrià del Besòs	08930
B.P. Sant Adrià Besòs	Dr. Barraquer, 1	St. Adrià del Besòs	08930
B.P. Sentmenat	Pg. Josep Anselm Clavé, 90	Sentmenat	08181
B.P. Sant Pau	Hospital, 56	Barcelona	08001
B.P. Francesc Tarafa	Corró, 47	Granollers	08400
B.P. Mestre Martí Tauler	Joaquim Blume, s/n	Rubí	08181
B.P. Ferran Valls i Taberner	Doctor Pagès, 5-7	Sta. Coloma de Gramenet	08922
B. Soler i Palet	Font Vella, 28	Terrassa	08221
B. Ca'n Sumarro	Riera de l'Escorxador, s/n	Hospitalet de Llobregat	08901
B. Antoni Tort	Hospital, 11	Castellar del Vallès	08211

Biblioteca	Adreça	Localitat	CP
Centre de Formació d'adults Jaume Tu set		Ripollet	
Escola Universitària Biblioteconomia i Documentació		Barcelona	
Cornellà. Fundació La Caixa. Cornellà	Doctor Arús, 2	Cornellà de Llobregat	08940
Biblioteca Universitària Campus Vall d'Hebron		Barcelona	
Xarxa de Biblioteques Diputació de Barcelona		Barcelona	

ANNEX C

Editorials especialitzades en materials per a neo-lectors

Editorial: Abadia de Montserrat
Colecció1: El Tinter
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català
Localitat: Barcelona

Editorial: Aguila
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Alfaguara
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Alianza Editorial
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Aliorna
Colecció1: Aliorna Baobab
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català
Localitat: Barcelona

Editorial: Altea
Colecció1: Benjamín Información
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Anagrama
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: Anaya
Colecció1: El duende verde
Colecció2: Luna de papel
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Cruïlla
Colecció1: Primera Descoberta
Colecció2: Gran Angular
Colecció3:
Idioma: català
Localitat: Barcelona

Editorial: Destino
Colecció1: Ara parlem
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català/castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: Ediciones de la Torre
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: El Roure Editorial S.A.
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Esplugues de Llobregat

Editorial: Espasa-Calpe
Colecció1: Austral juvenil
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Gama
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Mataró

Editorial: Grijalbo
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: Juventut
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: L'ullal edicions
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català/castellà
Localitat: Xàtiva

Editorial: La Galera
Colecció1: Així és la vida
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català/castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: La Gaya Ciencia
Colecció1: Moby Dick; Biblioteca
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: La Magrana
Colecció1: L'Esparver
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català
Localitat: Barcelona

Editorial: Lóguez
Colecció1: La joven colección
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Salamanca

Editorial: Lumen
Colecció1:
Colecció2:

Colecció3:
Idioma:
Localitat: Barcelona

Editorial: Milan
Colecció1: Wapy primeras
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: català/castellà
Localitat: Barcelona

Editorial: Miñon
Colecció1: Las Campanas
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Valladolid

Editorial: Mondadori
Colecció1: Bibliópolis
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Noguer
Colecció1: Cuatro Vientos
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Pirene
Colecció1: La Pera
Colecció2: Aran
Colecció3:
Idioma: català
Localitat: Barcelona

Editorial: Popular S.A
Colecció1: Las tres edades
Colecció2: Educación de adultos
Colecció3: Letra Grande
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

Editorial: Siruela
Colecció1:
Colecció2:
Colecció3:
Idioma: castellà
Localitat: Madrid

ANNEX D

Exemples de materials d'interès produïts a Catalunya:

- Manual de llengua i cultura per a immigrants (Càritas Española)
- Diálogos. Educación y formación de personas adultas
- GAMA. Prenem la paraula. Taller de formació
- Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social
Material didàctic per a l'alfabetització. 1r i 2n nivell
1r Premi de narrativa curta Rafael Farré
2n Premi de narrativa curta Rafael Farré
- Diputació de Barcelona. Col·lecció: "Quaderns d'informació per a immigrants estrangers". Núm. 1. El sistema sanitari; núm. 2. El sistema educatiu; núm. 3. Els serveis socials; núm 4. L'accés a l'habitatge

ANNEX E

Guia de les preguntes formulades en les entrevistes a responsables de diferents centres
i serveis del sector

Annex E. Guia de les preguntes formulades en les entrevistes a responsables de diferents centres i serveis del sector

S'han realitzat una sèrie d'entrevistes a responsables de serveis i departaments que han editat materials semblants al "llibre fàcil", o que en principi poden estar interessades en contribuir a la seva difusió.

L'entrevista es desenvolupava de manera informal en torn als punts següents:

- Està familiaritzat amb la noció de "llibre fàcil"?
- Han editat llibres o materials per a col·lectius amb dificultats lectores?
- A quin col·lectiu s'adreçaven?
- Quina tirada mitjana tenen les edicions?
- En editar els materials han pres exemple d'altres existents dins o fora de l'Estat espanyol? Quins?
- Des de quin servei s'han editat aquests materials?
- Han col·laborat entitats externes a la institució en el seu finançament? En cas afirmatiu, quines?
- Qui ha participat en l'elaboració dels continguts?
- Entitat editora
- En quin(s) idioma(es) s'han editat?
- A partir de quina tirada es pot considerar rendible l'edició?
- Política de distribució
- Veuria viable que editorials i institucions coordinessin i definissin criteris per a la publicació d'aquest tipus de materials?
- Estaria interessat en col·laborar d'alguna manera si es promogués alguna iniciativa per a l'edició de materials de lectura fàcil?

ANNEX F

Entitats potencialment interessades en el llibre fàcil

(Fitxer a: "libfacil2.mdb". ACCESS versió 7.0)

Nota: La informació completa referent a les entitats pot trobar-se en el disquet que acompanya aquest treball. El nom de la base de dades, creada amb Access 7.0 per Windows 95 és "libfacil2.mdb"). El fitxer que reuneix aquesta informació es "Informent" i correspon a un informe elaborat des de Access

Id	Nom del servei	Sigles	Tipusc	Departament	Persona de	Càrrec	Cont	Adreça	CodiCiu	Telefon1	Comentaris
36	Àrea de Serveis Socials		IMM	(Diputació)Serveis Socials	M. Teresa Arqué	Diputada Presidenta de l'Àrea	No	Comte d'Urgell, 187	08036 Barcelona	93 402 24 69	
17	Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà	ACIDH	DIS	Fundació/Associació/etc	Judith Reig	Directora de l'escola de formació especial	Sí	Siracusa, 53	08012 Barcelona	93 210 20 48	Residència de nit centre especial d'educació especial
19	Associació de pares de persones subnormals		DIS	Fundació/Associació/etc			No			93 415 76 66	Federen les escoles
23	Cà la Dona-Surt		DONA	Fundació/Associació/etc	Dolors Cruells		No			93 268 02 57/93	Reinserció de drogaddicte presó (en 3er. grau)
29	Càritas Diocesana de Barcelona		IMM	Fundació/Associació/etc	Gemma Solera		Sí	Princesa, 16, 1r 2a	08003 Barcelona	93 268 11 33	Programes de formació més en serveis socials
10	Centre d'iniciatives per la reinserció	CIRE	REIN	(Generalitat)Justícia	Faustino Agudo; Ester Jimeno		Sí			93 412 25 84	

Id	Nom del servei	Sigles	Tipusc	Departament	Persona de	Càrrec	Cont	Adreça	CodiCiu	Telefon1	Comentaris
9	Centre de Documentació Artur Martorell	CDAM	EDUC	(Ajuntament)Ensenyament	Margarita Cortadella	Directora	Sí	Plaça Espanya, 5	Barcelona	93 402 36 40	
12	Centre de Normalització Lingüística de Girona		CAT	(Generalitat)Ensenyament			No		Girona		
20	Consell d'Immigració		IMM	(Ajuntament)Serveis Socials	Lídia Graell	Assessora Tècnica de la Direcció d'Estratègies	Sí		Barcelona	93 402 76 00	
18	Consorti per la Normalització Lingüística		CAT	(Generalitat)Ensenyament	Carme Bové		Sí			93 482 02 00	
35	Direcció General de Formació d'Adults		FA	(Generalitat)Benestar Social	Angela Miquel	Directora General	Sí	Pl. de Pau Vila, 1	08039 Barcelona	93 483 10 00	Coordinació de d'adults
16	Federació Catalana del Col·lectiu d'Immigrants		IMM	Fundació/Associació/etc.			No	Salvadors, 22	08002 Barcelona	93 441 52 67	
24	Federació Catalana de Voluntariat Social		VOL	Fundació/Associació/etc.			No	Pere Vergés, 1. 11ª pl.	Barcelona	93 278 02 94	Aconsellat per 1 que treballen en c
30	Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes	FACEP A	FA	Fundació/Associació/etc.	Ester Cañadas	Administradora	No	Av. Francesc Cambó, 14. 8è F		93 315 29 69	Editen llibres per Relacionats amb

Id	Nom del servei	Sigles	Tipusc	Departament	Persona de	Càrrec	Cont	Adreça	CodiCiu	Telefon1	Comentaris
26	Federació de Col·lectius Immigrats a Catalunya		IMM	Fundació/Associació/etc	Obau Micó		No	c/ Avinyó, 29		93 268 22 02	"So de pau". Pro Xenofilia (agrupa
25	Federació de Dones per la Igualtat (Baix Llobregat)		DONA	Fundació/Associació/etc			No	Ca'n Sellarès. Avgda. Gavà, 90	08840 Viladecans	93 637 22 99	"Historias de mu Baqué
1	Formació Professional de Discapacitats	CIPO	DIS	Fundació/Associació/etc	Vicenç Creus		No		Sabadell	93 723 35 99	
11	Fundació Caritas Immigració Girona		IMM	Fundació/Associació/etc	Jordi Sidera		Sí	c/ Pujada dels Alemanys, 4	17004 Girona	972 41 04 16	Editen materials d'immigrants
7	Fundació Catalana del Síndrome de Down		DIS	Fundació/Associació/etc	Carme Buixeras		Sí			93 215 19 88	Molt interessats e
6	Fundació Cultural Mesa dels Agents Socials per l'EPA		FA	Fundació/Associació/etc			No		València		Certamen liter col.laboració d'Educació i Ci Valenciana i A
8	Fundación ONCE		DIS	Fundació/Associació/etc			No				
5	Grups d'alfabetització comunitària		FA	Fundació/Associació/etc		Secretari	Sí		Viladecans		Han publicat "Hi

Id	Nom del servei	Sigles	Tipusc	Departament	Persona de	Càrrec	Cont	Adreça	CodiCiu	Telefon1	Comentaris
27	Grups de Recerca i Actuació per Minories Culturals i Treballadors Estrangers	GRAM C	IMM	Fundació/Associació/etc	Joan Colomer	Professor d'Adults	Sí			972 21 96 00	Projectes d'acolliment col·lectius, fracàs. Editen amb gent per un projecte
32	Grups de Recerca i Actuació per Minories Culturals i Treballadors Estrangers	GRAM C	IMM	Fundació/Associació/etc	Joan Colomer	Secretari	Sí	Pl. Lluís Companys, 12	17003 Barcelona	972 21 96 00	Poden editar i ser
34	Institut Municipal de Persones amb Disminució		DIS	(Ajuntament)Serveis Socials	Imma Jose	Responsable Servei Atenció al Públic	Sí	Llacuna, 161. pl. 3	08018 Barcelona	93 291 84 10	Són punt de Harbidd és en local
3	Mesa dels agents socials per l'EPA		FA	Fundació/Associació/etc			No		Barcelona		
28	Mesa per a l'educació d'adults		FA	(Generalitat)Benestar Social	Angel Marzo		No				Personal adscrit a
22	Pla interdepartamental d'Immigració de la Generalitat		IMM	(Generalitat)Benestar Social	Montse Solé		No				
4	Programa d'Immigració		IMM	(Diputació)Serveis Socials	Manel Gracia	Director	Sí	Comte d'Urgell, 187	08036 Barcelona	93402 24 92	Publiquen "Quadern d'immigrants estrangers amb els Ajts. de Sta. Coloma. Gr
15	Publicacions de l'Abadia de Montserrat		EDI	Fundació/Associació/etc	Montse Ginesta		Sí	Àusias March, 92-98	08013 Barcelona	93 245 03 03	Poden editar si s'ha ben pensat

Id	Nom del servei	Sigles	Tipusc	Departament	Persona de	Càrrec	Cont	Adreça	CodiCiu	Telefon1	Comentaris
31	Servei d'Ensenyament del Català	SEDEC	CAT	(Generalitat)Ensenyament	Joaquim Arenas	Cap del Servei	Sí	Via Augusta, 202	08021 Barcelona	93 400 69 00	Centre de recursos formació d'adults
14	Servei de Biblioteques		BIBL	(Diputació)Serveis Socials	Núria Ventura	Cap de Secció i de Coordinació de Recursos Bibliote	Sí			93 402 22 22	
13	Servei Gironí de Pedagogia social	SER-GI	EDUC	Fundació/Associació/etc	Cristina Andreu	Coordinadora de programes	Sí	Pl. Lluís Companys, 12	Girona	972 21 30 50	
2	SOS Racisme		IMM	Fundació/Associació/etc	Maria Majó/Rosa Boixaderas		No		Mataró		Maria Majó, m xarxes d'interca grups de dones. I programes amb f

ANNEX G

Dos models en la producció del llibre fàcil: compilació de materials

a) Suècia

Presentació de la Fundació “*Easy-to-Read*” i el seu Organigrama

Revista SIDOR núm. 33. 12 d’agost de 1998

b) Holanda

Presentació del concepte “Llibre fàcil” per la NBLC (Dutch Centre for Public
Libraries and Literature)

Fragment de la “*Easy to Read Guide*”, elaborat per la NBLC

ANNEX H. Disposicions legals i recomanacions: espanyola (LISMI), catalana (LSBC), europea i internacional

General

- Ley reguladora de bases de régimen local (capítol III, art. 26). Competència dels ajuntaments en matèria de lectura pública
- Llei del sistema bibliotecari de Catalunya de 3 de març de 1993, que estableix que és competència dels ajuntaments de més de 5000 habitants crear i mantenir biblioteques públiques

Ensenyament

- Llei orgànica 8/1985 de 3 de juliol, que regula el dret a l'educació, determina, en els articles 20.2 i 53, els criteris d'admissió d'alumnes en centres sostinguts amb fons públics
- Llei orgànica 9/1990 de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu, que regula la nova estructura dels ensenyaments de règim general i arts plàstiques i de disseny, i l'article 37, els criteris d'escolarització per a alumnes amb necessitats educatives especials
- Llei orgànica 1/1995 de 20 de novembre, de la participació, avaluació i govern dels centres públics docents. Estableix disposicions addicionals 2 i 3. Entre d'altres regual, sota els principis d'equilibri i integració, especificats per als alumnes amb necessitats educatives especials
- Decret 72/1996, de 5 de març, modificat pel Decret 53/1997, de 4 de març, ha establert el règim d'adminssió d'alumnes en els centres docents sostinguts amb fons públics
- Decret 69/1993. Criteris sobre l'homologació de llibres de text i materials curriculars. Article 4: "seran condicions necessàries per homologar els llibres de text la superació d'estereotips discriminatoris, el respecte a les cultures, el foment dels drets humans i de la igualtat d'oportunitats, etc."

BENESTAR SOCIAL

- Decret 186/1988, de l'1 d'agost, de Presidència de la Generalitat, pel qual el Departament de Benestar Social assumeix les competències de formació permanent d'adults (DOGC núm. 1030, p. 3291)
- Lei 3/1991, de 18 de març de Presidència, que regula la formació d'adults. Estableix com a objectius eliminar l'analfabetisme, promoure el coneixement de la realitat nacional de Catalunya, afavorir l'accés a l'educació reglada, possibilitar el dret que té tota persona a l'actualització i el perfeccionament dels seus coneixements, contribuir a atendre les necessitats de formació proposades pels agents socials, fomentar els hàbits de responsabilitat cívica i participació social, afavorir hàbits i actituds que permetin de viure el temps de lleure de manera creativa i facilitar la integració plena dels ciutadans de Catalunya a Europa. Estableix el marc global de formació permanent d'adults i defineix tres àmbits d'actuació per part de la Generalitat: la formació instrumental i bàsica, la formació per al món del treball i la formació per al lleure i la cultura.
- Decret 176/1994 , de 13 de juliol, pel qual es dóna nova redacció al Decret 275/1993, de 28 de setembre, de creació de la Comissió Interdepartamental d'Immigració i del seu Consell Assessor
- Llei 3/1991, de 18 de març, de Presidència de la Generalitat,
- Decret 176/1994, de 13 de juliol, pel qual es dóna nova redacció al Decret 275/1993, de 28 de setembre, de creació de la Comissió Interdepartamental d'Immigració i del seu consell Assessor
- Decret 201/1995 publicat l'11 de juliol, de creació del Consell Assessor de Cooperació al Desenvolupament